

ŽAGARĖS (ŽVELGAIČIO) II PILIAKALNIO
(23857), JONIŠKIO R. ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ
2012 M.
ATASKAITA

Ataskaitos autorius:
Ernestas VASILIAUSKAS

Joniškis, 2012

TURINYS

Įvadas	3
Archeologiniai tyrinėjimai	6
Plotas Nr. 3	6
Archeologiniai žvalgymai	13
Išvados	14
Radinių sąrašas	17
1 lentelė. Vinių statistiniai duomenys	20
Radinių statistinės lentelės	23
Plotas Nr. 3	25
Tyrinėtų vietų planų ir brėžinių sąrašas	45
Tyrinėtos vietos situacijos planas	46
Piliakalnio pritaikymo turizmui projektas	47
Išgraužos užpylimo profilis	48
Tyrinėtų vietų brėžiniai	49
Sutartiniai ženklai	49
Plotas Nr. 3, PPR sienelė	50
Plotas Nr. 3, ŠŠV sienelė	51
Plotas Nr. 3, R sienelė	52
Plotas Nr. 3, V sienelė	52
Plotas Nr. 3, 1-asis sluoksnis (H_{abs} 83,42–82,71 m)	53
Plotas Nr. 3, 2-asis sluoksnis (H_{abs} 82,86–80,01 m)	54
Tyrinėtų vietų nuotraukos	55
Foto 1. Bendras piliakalnio su papėdės gyvenciu vaizdas iš paukščio skrydžio	57
Foto 2. Ploto Nr. 3 ir laiptų Nr. 1 vieta iš R prieš tyrimus	57
Foto 3. ŠŠV sienelė, kv 1–8, duobės Nr. 4, 5, stulpavietės Nr. 2, 3	57
Foto 4. ŠŠV sienelė, kv 1–6, duobė Nr. 5, stulpavietės Nr. 2, 3	58
Foto 5. ŠŠV sienelė, kv 1–7, duobės Nr. 4, 5, stulpavietės Nr. 2, 3	58
Foto 6. ŠŠV sienelė, kv 14–15, stulpavietė Nr. 1	58
Foto 7. Duobė Nr. 4	59
Foto 8. ŠŠV sienelė, kv 5–10, krosnies Nr. 2 vieta	59
Foto 9. ŠŠV sienelė, kv 8–10, krosnies Nr. 2 vieta	59
Foto 10. ŠŠV sienelė, kv 7–16, krosnies Nr. 2 vieta	60
Foto 11. Atidendiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, iš ŠV	60
Foto 12. Atidendiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 10–16/E–F	60
Foto 13. Atidendiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 9–16/E–F	61
Foto 14. Atidendiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kalkių sluoksnis, kv 12–16/E–F	61
Foto 15. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 10–15/E–F	61
Foto 16. Akmenų sutvirtinimo liekanos, krosnies Nr. 2 vieta, kv 12–14/E–F	62
Foto 17. Akmenų sutvirtinimo liekanos, krosnies Nr. 2 vieta, kv 11–14/E–F	62
Foto 18. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 13–16/A	62
Foto 19. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 1–16/A	63
Foto 20. Krosnis Nr. 2	63
Foto 21. Krosnis Nr. 2	64
Foto 22. Krosnies Nr. 2 pjūvis	64
Foto 23. Krosnies Nr. 2 pjūvis	64
Foto 24. Krosnies Nr. 2 pjūvis, kv 8–10/E–F	65
Foto 25. PPR sienelė, iš ŠR (apačios)	65
Foto 26. PPR sienelė, kv 9–10,5, iš ŠR (apačios)	65
Foto 27. Iširtas plotas Nr. 3 iš ŠR (apačios)	66
Foto 28. Iširtas plotas Nr. 3 iš PV (viršaus)	66
Foto 29. Iširtas plotas Nr. 3 iš ŠV (viršaus), akmenų sutvirtinimų liekanos	66
Foto 30. Iširtas plotas Nr. 3 iš ŠV (viršaus)	67
Foto 31. Baigtas tirti plotas Nr. 3 ir jo tyrėjai	67
Foto 32. Užkastas plotas Nr. 3	67
Foto 33. Papildomu gruntu užpilta išgrauža, ploto Nr. 3 ir laiptų Nr. 1 vieta	68
Foto 34. Piliakalnis ir laiptų Nr. 2 vieta ir tako vieta iš ŠR prieš tyrimus	68
Foto 35. Piliakalnis ir laiptų Nr. 2 vieta ir tako vieta iš ŠR prieš tyrimus	68
Foto 36. Laiptų Nr. 2 vieta su poliais ir tako vieta	69
Foto 37. Laiptų Nr. 2 vieta su poliais ir tako vieta	69
Foto 38. Ietigalio įtvara ir arbaletu strėlių antgaliai. R. s. Nr. 213, 210, 212, 211	69

Foto 39. Dvirankio kalavijo buoželė. R. s. Nr. 207	70
Foto 40. Kirvio dalis ir pleištas. R. s. Nr. 208, 20	70
Foto 41. Geležinė diržo sagtis. R. s. Nr. 214	70
Foto 42. Susuktos vielutės, žiedas, rombo formos pakabutis. R. s. Nr. 217, 215, 240, 216	71
Foto 43. Geležinės kaltinės vyns nugnybtomis galvutėmis. R. s. Nr. 269, 272, 268, 263, 281, 227, 231, 280, 279, 273, 228, 242, 278, 277	71
Foto 44. Geležinės kaltinės vyns nugnybtomis galvutėmis iš krosnies Nr. 2. R. s. Nr. 251, 249, 250, 253, 252, 254, 255	71
Foto 45. Geležinės kaltinės vyns užlenktomis galvutėmis. R. s. Nr. 261, 275, 229, 236, 237, 258	72
Foto 46. Brūkšniuota (?) keramika. Kv 10-E, 9–10/D	72
Foto 47. Žalvarinio indo fragmentai. R. s. Nr. 223, 222, 248. Krosnis Nr. 2	72
Foto 48. Titnago nuoskala. R. s. Nr. 243. Krosnis Nr. 2	73
Foto 49. Gargažė	73
Foto 50. Kaulinių kriauninių frag. R. s. Nr. 247, 246	73
Foto 51. Nupjauto kaulo dalis. R. s. Nr. 244	74
Foto 52. Sidabrinė saga. R. s. Nr. 218	74
Foto 53. Durų vyro dalis. R. s. Nr. 245	74
Foto 54. Geležinės statybinės detalės. R. s. Nr. 241, 219	75
Foto 55. Geležinės kaltinės vyns. R. s. Nr. 232, 234, 257, 230, 238, 226, 239, 233, 259, 260	75
Foto 56. Plokštinių ir karnyzinio koklių frag. R. s. Nr. 285, 287, 286	75
Priedai	76
Programa	76
Leidimas	84
Radinių perdavimo-priėmimo aktas muziejui	85
Atliktų C ₁₄ tyrimų rezultatai	89
Spauda apie tyrinėjimus	91

Ivadas

Žagarės II (23587)¹ (Žvelgaičio, kitaip dar vadintas Aukštadvariu (pavyzdžiui, 1647 m. inventoriuje), Plikuoju, Kosciuškos kalnu) piliakalnis įrengtas kairiajame Švėtės krante, plento Joniškis–Žagarė–Naujoji Akmenė kairėje pusėje, šiaurės rytų–pietvakarių kryptimi besidriekiančioje ozo aukščiausioje dalyje. Pietrytinio šlaito aukštis siekia 18 m, jis leidžiasi į Švėtės upės slėnį. Pietvakariuose piliakalnio aukštis siekia tik 1,5 m – skiria aikštelę nuo į pietvakarius besitęsiančio ozo dalies. Status šiaurės vakarinis šlaitas leidžiasi į šalia kelio esančią daubą. Šiaurės rytuose šlaito aukštis yra apie 9 m. Šioje pusėje, 4 m žemiau pylimo, yra 3 m pločio terasa. 5 m žemiau terasos, pašlaitėje, iškastas 12 m pločio, 2 m gylio griovys, kurio išorinėje pusėje supiltas 0,4 m aukščio, 3 m pločio pylimas. Piliakalnio aikštelė – trapecijos formos, pailga šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi, 3300 m² dydžio, su vos pastebimu 1 m aukščio ir 10 m pločio pylimu pakraščiuose. Aikštelės pietrytinis ir šiaurės vakarinis kraštai yra po 55 m, vakarinis – 50 m, šiaurės rytinis – 68 m ilgio².

Žagarės (*Sagera*) (žemė ir pilis) vardas istoriniuose šaltiniuose yra minimas 1254, 1271 m. Taip pat Baltramiejaus Hionekės kronikoje aprašyto 1348 m. Kryžiaus žygio į Šiaulių žemę užfiksuotą *Swente*³ vietovės paminėjimą hipotetiškai būtų galima susieti su Žagare.

Išsami Žagarės II piliakalnio archeologinių tyrinėjimų bei istorinių šaltinių apžvalga, surinktos medžiagos analizė yra pateikta šios ataskaitos autoriaus straipsnyje⁴.

Archeologiniai tyrinėjimai Žagarės II piliakalnyje pirmą kartą vykdyti 1956 m. (ŠAM, vad. J. Naudužas), tačiau tyrinėjimų ataskaita nebuvo parašyta, tyrinėjimų plotas (50 m² plotas) iki šiol nebuvo tiksliau lokalizuotas. 1999 m. archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus atliko R. Jarockis (LII, iškastas 1 šūrfas, iširtas 3 m² plotas). Tyrimais nustatyta piliakalnio ir dvarvietės chronologija – XII–XIII a. ir XVI–XVII a.

Į šiaurės rytus ir pietvakarius yra 3 ha dydžio papėdės gyvenvietė ir XVII a. kaimavietė (2007 m. žvalgymų metu (LAD, vad. E. Vasiliauskas) nustatyta, kad jos tęsinys eina iki Kalno g. 25 ir Pašvėčio g. 30).

¹ Ataskaitoje paliekamas sąlyginis *Žagarės II piliakalnio* pavadinimas, nes toks terminas yra įvestas naujausioje archeologinėje literatūroje (žr.: Lietuvos *piliakalniai*, sud. Zabiela G., Baubonis Z., Vilnius, 2005, t. I, p. 212–213; Vasiliauskas E., *Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnio ir kapinyno radiniai (Kai kuriais Žagarės XII–XIII a. istorijos klausimais)*, Lietuvos archeologija, Vilnius, 2008, t. 33, p. 153–186), nors KPD Kultūros vertybių registre Žagarės II piliakalniu vadinamas kitas – Žagarės Raktuvės piliakalnis (5909/ 23859).

² Jarockis R., *Šiaurės vakarų Lietuvos piliakalnių ir jų papėdžių gyvenviečių tyrinėjimai 1996 metais*, ATL 1996 ir 1997 metais, Vilnius, 1998, p. 66–67; Idem, *Žagarės Žvelgaičio piliakalnio ir Kairelių senovės gyvenvietės žvalgymas 1999 m.*, *ATL 1998 ir 1999 metais*, Vilnius, 2000, p. 95–96; Lietuvos *piliakalniai*, sud. Zabiela G., Baubonis Z., Vilnius, 2005, t. I, p. 212–213.

³ Latviškas šios upės *Svėte* pavadinimas reiškia *šventa*.

⁴ Vasiliauskas E., *Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnio ir kapinyno radiniai (Kai kuriais Žagarės XII–XIII a. istorijos klausimais)*, Lietuvos archeologija, Vilnius, 2008, t. 33, p. 153–186.

2009 m. piliakalnio papėdės gyvenvietėje, į Š nuo piliakalnio, būsimos automobilių sustojimo aikštelės vietoje, buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai (ŠU, vad. E. Vasiliauskas). Ištirtas bendras 265 m² plotas. Kultūriniai sluoksniai datuoti 3 horizontalais: XII a. antroji pusė – XIII a., XIV a. – XV a. pirmoji pusė ir XVI a. antroji pusė – XVIII a.

2010 m. ŠU atliko archeologinius tyrimus spėjamoje 1956 m. tyrinėto ploto vietoje. Piliakalnio aikštelės Š kampe ištirtas plotas Nr. 2, ištirtas bendras 50 m² plotas (5x10 m dydžio)⁵.

Žagarės regioninio parko (ŽRP) užsakymu Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnio šlaituose (u. k. 23857, Jonišio r.) įrengiamų polinių laiptų ir atstatomo R šlaito išgraužos vietoje 2012 m. birželio 25 d. – liepos 3 d., rugsėjo 19 d. atlikti detalieji archeologiniai tyrimai ir žvalgymai (KPD 2012-06-20 leidimas Nr. 167). Jų metu ištirtas 96 m² plotas (6x16 m), žvalgytos laiptų 20 gręžtinių polių, takelio (45 m²) vietos. Tyrimuose dalyvavo ŠU istorijos specialybės IV kurso studentai.

Bendras per 3 sezonus tirtas plotas piliakalnyje sudaro 196 m².

Be šio piliakalnio neatsiejami ir kiti mieste esantys archeologiniai paminklai – Žagarės I (vad., toliau Raktuvės) piliakalnis⁶ – dešiniajame Švėtės upės krante (700 m į šiaurės rytus nuo Žagarės II piliakalnio), III–VI a. pilkapynas, 2 senamiesčiai (Senosios ir Naujosios Žagarės) skirtinguose upės krantuose.

Į radinių sąrašą įtraukti tik didesni visų pavyzdžių koklių pavyzdžiai, likusių dalies ir keramikos duomenys pateikti statistinėse lentelėse (p. 23–44).

Plotas fiskuotas GPS. Plotų (pradedama nuo Nr. 3), objektų ir radinių (pradedama nuo Nr. 202) numeracija – tęstinė nuo 1956, 2010 m.

Tyrinėjimuose dalyvavo (archeologinę praktiką atliko) ŠU istorijos specialybės IV kurso studentai bei ŠU absolventai Linkuvos gimnazijos istorijos mokytoja Kristina Karosaitė, Andrius Kvedaras.

Fotofiksaciją atliko bei radinius fotografavo, brėžinius braižė (kai kuriuos – studentai Erika Dambrauskaitė, Lyga Kliava, Žygimantas Borusevičius, perbraižė V. Bičkus) šios ataskaitos autorius.

Radiniai saugoti perduoti į JIKM, radiniai – restauruoti į LDM RC, osteologinė medžiaga perduota tyrimams dr. G. Piličiauskienei, anglių mėginiai C₁₄ tyrimams – į Lietuvos

⁵ Vasiliauskas E., *Žagarės (Žvelgaičio) piliakalnis II ir Senosios Žagarės dvarvietė*, ATL 2010 metais, Vilnius, 2011, p. 72–83.

⁶ 1996–1997, 2006 m. žvalgyta ir tyrinėta piliakalnio papėdės gyvenvietė (LII, vad. R. Jarockis; B. Dakanis), 1999, 2005 m. – pats piliakalnis (VU AK, vad. E. Vasiliauskas) (Jarockis R., *Raktuvės piliakalnio Žagarėje papėdės gyvenvietės 1996-1997 metų tyrinėjimai*, ATL 1996 ir 1997 metais, Vilnius, 1998, p. 72–74; Vasiliauskas E., *Žvalgomieji tyrinėjimai raktuvės (Žagarės) piliakalnyje 1999 m.*, ATL 1998 ir 1999 metais, Vilnius, 2000, p. 134–138; 2002, p. 3–9; *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2006 metais*, Vilnius, 2007, p. 552).

geologijos ir geografijos institutą (protokolo Nr. RTL-166). Monetas, plombą nustatė LNM Numizmatikos skyriaus vedėja D. Grimalauskaitė.

Ataskaita išspausdinta 5 egzemplioriais – JIKM, KPD, LII, ŽRP.

Apie tyrinėjimus buvo rašyta Joniškio r., Šiaulių apskrities, universiteto spaudoje⁷.

⁷ Ripskytė L., *Rastos vokiečių pilies liekanos*, Šiaulių kraštas, 2010-07-3, Nr. 154(6227), p. 1; Rudnickienė L., *Žagarėje aptiktos XIII a. pilies liekanos*, Sidabrė, 2012-07-4, Nr. 52(9094), p. 2; Markevičiūtė E., *Istorijos studentė Agnė Stanislovaitytė: „Kelionėse visada pamatai ar išgirsti kažką nauja“*, Šiaulių universitetas, 2012-09-13, Nr. 7(2039), p. 6 [prieiga per internetą – <http://hu.su.lt/bylos/RsV/Laikrastis/su%20nr.7.pdf>, žiūrėta: 2012-10-12].

Archeologiniai tyrinėjimai

Plotas Nr. 3

Plotas išmatuotas piliakalnio R šlaito (kampo) dalyje, suprojektuotų polinių laiptų Nr. 1 vietoje (l – 11,1 m, plotis – 1,52 m), apardytoje ir erodavusioje išgraužoje (apie 70% viso tirtu ploto) (p. 48, 52, 54, 57, 67–68, foto 1–2, 32, 33). Ploto ŠV kampo koordinatės – N56 21.409 E23 13.890, o ŠR kampo – N56 21.414 E23 13.903, ploto RPR kraštinė sutampa su laiptų apačia.

Plotas yra 16x6 m dydžio. Ištirtas bendras 96 m² plotas. Orientuotas minėtos išgraužos kryptimi, RŠR–VPV (65°–245°) kryptimi.

Plotas sunumeruotas skaičiais kv 1–16 – RŠR–VPV kryptimi, kv A–F – PPR–ŠŠV kryptimi. Plane keramikos, kaulų, molio tinko fragmentų radimvietės dėl didelio ploto suardymo (išgraužos) nebuvo sužymėti.

Aukščiau paminėtos **išgraužos** plotis viršuje siekia 9,8 m, yra plokščio piltuvo formos, į apačią staigiai susiaurėja (p. 48, 52, 54). Tyrimų metu nustatyta, kad kultūriniai sluoksniai suardyti gerokai įsikasant įžemyje (viršuje – H_{abs} 82,47–82,5 m, apačioje – H_{abs} 80,23–80,03 m) tirtu ploto kv B–D, jos plotis įvairus: kv 1 – 5 m, kv 2,5 – 4 m, kv 8 – 3,7 m, kv 10 – 3,3 m, kv 12 – 3,6 m, kv 13 – 3,2 m, kv – 15 – 3,2 m. Jos apačioje fiksuotas įžemis – žvyras, žvirgždas, išplauti akmenys (p. 52, 54, 57, 60, 63, 65–67, foto 1–2, 11–12, 19, 25, 28–30, 32). Kv 15-D, H_{abs} 82,51 m gylyje, rasti žalvarinis rombo formos pakabutis (R. s. Nr. 216), sidabrinė rutulio formos saga su kilpele (kv 8/E, H_{abs} 82,70 m) (R. s. Nr. 218), žalvarinio papuošalo su perlamutro akute dalis (kv 7/B), šlaituose (kv E/10–16, 11/D) – keletas apžiestos, žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos keramikos, dubeninių koklių fragmentų, gyvūnų kaulų, langų stiklo šukių.

Po tyrimų projekte numatytų polinių laiptų Nr. 1 kryptis buvo kiek pakoreguota – statyti išgraužos vietoje (p. 68, foto 33).

Šlaitas leidžiasi R kryptimi – į buvusį užpiltą gynybinį griovį. Nuolydis – 2 m (H_{abs} 83,42–81,44–80,73 m).

Dalis atidengtų objektų aprašyta prie kultūrinių sluoksnių – kaip sudėtinė dalis, kita dalis – teksto gale.

Žemiau aprašyta atidengta akmenų struktūra nebuvo išardyta tiek dėl ribotos tyrimų apimties (išsaugant ateities nedestrukciniams tyrimams), tiek dėl to, kad suprojektuotų laiptų poliai jos nekliudė.

Tyrinėtame plote išskirta nuo 1–2 iki 4–5 sluoksnių, o pagal radinius kaip ir 2010 m. – 2 horizontai: 1) XIII a. – XV a. pirmoji pusė; 2) XVI–XVII a.

PPR sienelės (kv I–16) išsklotinė:

Velėnos H_{abs} 83,17–80,73 m

1. iki 10–32 cm gylio buvo velėninis sluoksnis – juoda žemė negausiai maišyta su žvyru. Kv 1–10, į šlaito apačią, kultūrinis sluoksnis iki įžemio yra buvęs arba suardytas, arba nesusiformavęs. Jame rastas nupjautas gyvūno kaulas (*kv 13–B, H_{abs} 82,01 m*) (R. s. Nr. 244), žaliai glazūruoto karnyzinio koklio kampas (*kv 1/A, H_{abs} 81,86 m*) (R. s. Nr. 285), geležinės kaltinės vinys (vienos – galvutė nukirpta) (*I–2/A–B*) (R. s. Nr. 275, 276), keletas gyvūnų kaulų;

2. 32 cm gylyje, kv 11, atsidengė *antrasis sluoksnis* – juoda žemė negausiai maišyta su žvyru, tiksliau nenustatyta XIII–XV a. sidabrine moneta-pakabučiu (*kv 11-A, R. s. Nr. 202*) (p. 65, foto 26). Kv 11–16/A–B, 14–32 cm gylyje (H_{abs} 82,50–82,75 m), 30–120 cm pločio ruože, iki išgraužos, atsidengė išlikusios **akmenų sutvirtinimo struktūros** (?) dalis (27x14, 20x21, 19x14, 19x10, 18x13, 17x17, 16x12, 10x6, 7x4, 5x4 cm dydžio) sluoksnis (p. 50, 54, 62–63, foto 18–19). Jo žemiau aprašytas tęsinys fiksuotas priešingoje tyrinėto ploto dalyje. Virš jos rasta ir išsijota geležinė kaltinė vinis (*13-A, H_{Abs} 82,54 m*) (R. s. Nr. 230, 231), smulkių apdegusio molio tinko fragmentų, plokštinio koklio fragmentas, geležinė vinis išlenkta galvute, langų stiklo šukė, žiesta kaimiška, oksidacinė glazūruota keramika, apdegę ir neapdegę gyvūnų kaulai (*kv 11–15/A, H_{Abs} 82,90 m*);

3. įžemis – žvyras, žvirgždas atsidengė 10–58 cm gylyje. Jame fiksuoti išplauti akmenys (lauko rieduliai arba dolomitiniai). Jų dydžiai – 21x18, 20x13, 18x11, 17x17, 11x17, 11x11 cm (p. 50, 54, 60, 62, 65–66, 67, foto 11, 18, 25–27, 30).

RŠR sienelės (kv A–F) išsklotinė:

1. iki 13–32 cm gylio (paviršiaus – H_{abs} 80,73–81,41 m) buvo velėninis sluoksnis – juoda žemė negausiai maišyta su žvyru. Kultūrinis sluoksnis iki įžemio, t. y. tirtu šlaito apačioje, yra buvęs arba suardytas, arba nesusiformavęs;

2. įžemis – žvyras, žvirgždas atsidengė 13–32 cm gylyje (p. 52, 66–67, foto 29–30).

VPV sienelės (kv A–F) išsklotinė:

1. iki 20–34 cm gylio (paviršiaus – H_{abs} 82,94–83,14 m) buvo velėninis sluoksnis – juoda žemė negausiai maišyta su žvyru;

2. 20–34 cm gylyje atsidengė *antrasis sluoksnis* – juoda žemė negausiai maišyta su žvyru, keletu kumščio dydžio akmenų. Jame rasta pavienių gyvūnų kaulų, geležinių kaltinių vinių (viena – su nukirpta galvute, XIII–XIV a.) (*15-D, H_{Abs} 82,51 m, 16-C, H_{Abs} 82,14 m*) (R. s. Nr. 233, 242). Sluoksnis datuojamas XVI–XVII a.

Kv A–B, 1,3 m pločio ruože, 46 cm gylyje, atidengtas aukščiau aprašytas akmenų sutvirtinimo (?) sluoksnis;

3. įžemis kv E–F – žvyras atsidengė 46–50 cm gylyje (p. 52).

ŠŠV sienelės (kv 1–16) išklotinė:

Joje daugiausia išskirta pjūvių ir objektų.

1. iki 20–30–66–80 cm gylio (paviršiaus H_{abs} 83,42–81,44 m) buvo velėninis sluoksnis – juoda žemė negausiai maišyta su žvyru. Jame rasta pavienių gyvūnų kaulų, negausiai XVI a. pabaigos – XVII a. pirmosios pusės plokštinių žaliai glazūrotų koklių fragmentų, žistos keramikos šukių. Kv 1–3,2, šlaito apačioje, šis sluoksnis tęsiasi iki pat įžemio – 28 cm gylio.

Kv 11–16/E–F išklotinė:

Paviršiaus H_{abs} 83,42–83,10 m.

1. iki 20–26 cm gylio buvo velėninis sluoksnis negausiai maišytas su žvyru. Jame rasta XVII a. švininė plomba nuo audinių (kv 15-E, H_{Abs} 82,63 m) (R. s. Nr. 206), XIII a. susuktos vielutės nuo sudėtinio krūtinės papuošalo fragmentai (kv 15-E, H_{abs} 82,70 m; kv 16-E, H_{abs} 82,77 m) (R. s. Nr. 215, 240);

2. kv 11–14, 20–26 cm gylyje, atidengta juoda žemė su apdegusio molio tinko fragmentais. Jame rasta geležinių kaltinių vinių ir jų dalys, keletas gyvūnų kaulų, žistos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos keramikos, langų stiklo šukių, dubeninių, plokštinių ir karnyzinių koklių bei jų kaklelių fragmentų, žalvarinė plokštelė, geležinių strypelių, apdegusių ir neapdegusių gyvūnų kaulų;

3. kv 15–16, 37–49–60 cm gylyje (H_{abs} 82,68–82,74 m), atidengtas žvyro maišyto su pilka žeme, pavieniais apdegusio molio tinko fragmentais sluoksnis. Jame rasta ir išsijota LDK Aleksandro denaras (kv 15-E, H_{Abs} 82,5 m) (R. s. Nr. 203), geležinė keturkampė sagtis (kv 16-F, H_{abs} 82,68 m) (R. s. Nr. 214), statybinė „U“ raidės formos detalė (kv 16-F, H_{abs} 82,61 m) (R. s. Nr. 219), geležinių kaltinių vinių (viena – su nukirpta galvute, kita – išlenkta galvute) (16-E, H_{Abs} 82,60 m; 15/F, H_{Abs} 82,61 m; 16-F, H_{Abs} 82,68 m, 16/E, H_{Abs} 82,6 m) (R. s. Nr. 232, 234, 264, 265, 270, 271) ir jų dalys, keletas gyvūnų kaulų, geležinių ir žalvarinių dirbinių fragmentų, apžistos, žistos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos keramikos, puodyninių koklių fragmentų, apdegusių ir neapdegusių gyvūnų kaulų;

4. 64–75 cm gylyje (H_{abs} 82,38–82,4 m) atidengtas – žvyras (p. 51, 58, 61, foto 6, 15).

Kv 15–16/F, H_{abs} 82,71 m gylyje, atsidengė ovalo formos (70°–250°) **akmenų krūsnis Nr. 6** (?). Jos dydžiai – 115x75 cm. Akmenų dydžiai – 24x21, 21x18, 20x16, 17x15,

17x13, 8x6 cm. Virš jos rasta žiestos oksidacinės glazūruotos keramikos, gyvūnų kaulų, apdegusio molio tinko fragmentų, neaiškios paskirties geležinių dirbinių fragmentų (p. 54, 66, foto 28–29). Tai gali būti ir aprašytos akmenų struktūros dalis.

Po ja, kv 16-F, H_{abs} 82,89–82,68 m gylyje, atidengta 12x9, 12x8, 10x5, 9x10, 5x6 cm dydžio pavienių akmenų krūvelė.

Juos nuėmus atsidengė juodos žemės sluoksnis, po ja žemiau aprašytas įžemis – žvyras.

Kv F/15, 68 cm gylyje (H_{abs} 82,57 m), atsidengė **stulpavietė Nr. 1**. Jos turinį sudaro žvyras maišytas su pilka žeme, pavieniais degėsiais, pjūvis – smailus, gylis – 45–58 cm (H_{abs} 82,03 m), skersmuo – 42 cm (p. 51, 58, foto 6).

Kv 15-F, H_{abs} 82,66 m gylyje, atidengtas 32x12 cm dydžio akmuo.

Įžemis – žvyras pasiektas 52–80 cm gylyje (H_{abs} 82,6–82,44 m) (p. 51, 58, 61, foto 6, 15).

Kv 10–14/E–F išsklotinė:

Paviršiaus H_{abs} 83,35–83,25 m.

1. iki 26–30 cm gylio buvo velėninis sluoksnis. Šiame sluoksnyje rasta geležinė statybinė „U“ raidės formos detalė (kv 12–E, *H_{abs} 83,13 m*) (R. s. Nr. 241);

2. 26–30 cm gylyje (H_{abs} 83,15 m), atidengtas 20 cm storio juodos žemės su degėsiais, apdegusio molio tinko fragmentais.

Šiame sluoksnyje rasta Livonijos Kristinos Augustos Vazos 1649 m. šilingas (kv 12-F, *H_{Abs} 82,99 m*) (R. s. Nr. 204), kaulinių kriaunų dalis (kv 9–10/E–F, *H_{abs} 82,84 m*) (R. s. Nr. 246), XIII–XIV a. žalvarinis žiedas tordiruota priekine dalimi (kv 11-E, *H_{abs} 82,72 m*) (R. s. Nr. 217), negausiai dubeninių ir žaliai glazūruotų plokštinių koklių fragmentų (R. s. Nr. 287), XII–XIV a. apžiestos, žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos keramikos šukių, langų stiklo šukių, geležinių kaltinių vinių (dvi – su nukirpta galvute) (12-E, *H_{Abs} 82,95 m*, 12/F, *H_{Abs} 82,93 m*) (R. s. Nr. 226, 266–269), apdegusių ir neapdegusių gyvūnų kaulų.

Šiame sluoksnyje, kv 9–10,5, 15–40 cm gylyje, atidengti pavieniai akmenys, kurie užėmė 1,8x1,25 m plotelį. Jų dydžiai – 33x24, 21x16, 20x10, 16x12, 15x11, 14x15, 9x8 cm. Tarp akmenų rasta raudonų plytų nuolaužų (p. 53, 60–61, foto 11–14). Tai turėtų būti žemiau aprašyto akmenų sutvirtinimo išjudinti paviršiniai akmenys.

Ant jų ir žemės sluoksnio, kv 12,6–13,4, 31–32 cm gylyje (H_{abs} 83,15 m), atidengtas 110x60 cm dydžio, netaisyklingo ovalo (R–V kryptimi) formos, 5–7 cm storio kalkių sluoksnis (p. 53, 60–61, foto 12, 14).

3. Po juo, 45–50 cm gylyje (H_{abs} 83,13–82,71 m), atidengtas **akmenų sutvirtinimo struktūros** (?) dalies sluoksnis, kurio tęsinys fiksuotas priešingoje tirtu ploto dalyje. Akmenų dydžiai – 35x21, 30x29, 30x14, 27x20, 26x24, 26x21, 26x18, 24x22, 25x20, 22x13, 21x15, 19x10, 19x9, 18x8, 16x11, 17x13, 17x18, 14x9, 13x15, 14x9, 10x12 cm. Tarp ir virš jų rasta pavienių degėsių, plokštinių koklių fragmentų, XII–XIV a. apžiestos, žiestos oksidacinės glazūruotos keramikos šukių, apdegusio molio tinko fragmentų, apdegusių ir neapdegusių gyvūnų kaulų, langų stiklo (dalis apsilydę) šukių, titnago nuoskala (*kv 12–E*, H_{abs} 82,89 m) (R. s. Nr. 243), gargažė (p. 73, foto 49), geležinio durų vyro galas (*kv 11/E–F*, H_{abs} 82,84 m) (R. s. Nr. 245). Sluoksnis tęsiasi iki H_{abs} 82,64 m gylio. Po akmenimis, H_{abs} 82,59 m gylyje, fiksuotas žvyro maišyto su juoda žeme sluoksnis. Po juo, H_{abs} 82,44 m gylyje – juoda žemė su XII–XIV a. apžiesta keramika, o H_{abs} 82,37 m gylyje pasiektas įžemis – žvyras (p. 51, 54, 58, 59–60, 61–66, foto 6, 9, 10, 15–17, 20, 22–24, 28–29).

Kv 10–7/E–F išsklotinė:

1. iki 18–30 cm gylio buvo velėninis sluoksnis (paviršiaus – H_{abs} 83,05–83,35 m);
2. 28–30 cm gylyje (H_{abs} 83,14–83,05 m), *kv 8,6–10*, atidengtas 20 cm storio juodos žemes su degėsių sluoksnis, apdegusio molio tinko fragmentais, dubeninių ir plokštinių koklių fragmentais (R. s. Nr. 286), žiestos oksidacinės glazūruotos keramikos, langų stiklo šukėmis, gyvūnų kaulais, XIII–XIV a. geležinėmis kaltinėmis vinimis (dalis jų – su nukirptomis galvutėmis, buvusios ugnyje) (R. s. Nr. 256–260), XIV–XVI a. vidurio dviašmenio kalavijo buožele (*kv 10-E*, 60 cm gylyje) (R. s. Nr. 207).
3. *kv 6,3–10*, 18–54 cm gylyje (H_{abs} 82,83–82,86 m), atidengtas degėsių, juodos žemės sluoksnis su apdegusio molio tinko fragmentais, apdegusiais akmenimis bei radiniais (geležiniais arba leto strėlių antgaliais, pentinio plačiašmenio kirvio dalimi su pleištu, vinimis (dalis jų su išlenktomis ir nukirptomis galvutėmis, kai kurios buvusios ugnyje), apdegusiais ir neapdegusiais gyvūnų kaulais). Tai žemiau aprašytas **pastatas Nr. 1**. Paimtas mėginys iš *kv 9/F*, H_{abs} 82,62 m gylio, datuotas 985–1050 m. po Kr. (Vs-2274).

Šio sluoksnio viršuje, *kv 9,5–9,7*, 50 cm gylyje (H_{abs} 82,87 m), atidengtas 12 cm storio supiltinis smėlio tarp sluoksnis, o *kv 8,1–8,5*, 30 cm gylyje (H_{abs} 82,94 m) – 26 cm storio supiltinis smėlio tarp sluoksnis. *Kv 6,3–8,2*, 18–26 cm gylyje (H_{abs} 82,88 m), atidengtas sudegusių rąstų sluoksnis – greičiausiai į šlaito apačią suvirtusios sudegusios gynybinės sienos liekanos;

4. *kv 5,9–8,4*, 40–58 cm gylyje (H_{abs} 82,53–82,64 m), atidengtas 30 cm storio supiltinis smėlio su degėsių sluoksnis. Po juo, *kv 5,8–7,8*, 60–80 cm gylyje (H_{abs} 82,35 m), atidengtas 9 cm storio degėsių su apdegusio molio tinko fragmentais sluoksnis. *Kv 6,6–7*, 54 cm gylyje

(H_{abs} 82,35 m), atidengtas plonas, 5 cm storio degėsių sluoksnis. Šie sluoksniai turėtų būti **pastato Nr. 1** sudėtinė dalis, t. y. smėlis susijęs su krosnimi;

5. kv 8,6–10, 86–88 cm gylyje (H_{abs} 82,47 m), atidengtas juodos žemės su gausiais degėšiais, maišytos su žvyru sluoksnis. Jame rasta apdegusių ir nepadegusių gyvūnų kaulų, keletas žiestos keramikos šukių. Sluoksnyje atpreparuota (H_{abs} 82,41–82,44 m gylyje) žemiau aprašyta **akmeninė krosnis Nr. 2**. Paimtas mėginys iš kv 8/F, H_{abs} 82,4 m gylio, datuotas 865–970 m. po Kr. (Vs-2276).

6. kv 7–10, 82–98 cm gylyje, po akmenine krosnimi Nr. 2, atidengtas juodos žemės su degėšiais sluoksnis – tai turėtų būti **pastato Nr. 1** apatinis sluoksnis. Jame rasta (išsijota) smulkių apdegusių ir neapdegusių gyvūnų kaulų, keletas apdegusio molio tinko fragmentų, XIII a. apžiestos bei 2 brūkšniuotu paviršiumi (?) keramikos šukių (kv 9–10/D, H_{Abs} 82,09 m, 10/E), apsilydžiusio metalo fragmentų;

7. įžemis – smėlis, žvyras pasiektas 94–114 cm gylyje (H_{abs} 82,11–82,21 m) (p. 51, 53–54, 59–60, 62–65, foto 7–10, 16–17, 20–24).

Kv 1–6/E–F išsklotinė:

1. iki 19–24 cm gylio buvo velėninis sluoksnis (paviršiaus – H_{abs} 81,44–82,95 m);
2. 19–24 cm gylyje, kv 3–4,4, atsidengė žvyras su juoda žeme. Kv 4,4–5,7, 20–28 cm gylyje, atsidengė 40 cm storio smėlio sluoksnis. Kv 5,2–6, 20 cm gylyje, atsidengė 42 cm storio juodos žemės maišytos su žvyru tarp sluoksnis. Pastarajame rasta keletas geležinių XIII–XIV a. kaltinių vinių nukirtomis galvutėmis (R. s. Nr. 259, 260, 272–274) ir jų fragmentai, žalvarinio dirbinio fragmentas, apdegę ir neapdege gyvūnų kaulai, žiestos oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos, fajanso keramikos, XVI–XVII a. plokštinių ir dubeninių koklių fragmentai, pavieniai apdegusio molio tinko fragmentai;
3. 50–54 cm gylyje, kv 2–6, atsidengė žemiau aprašyta duobė Nr. 5;
4. 70–105 cm gylyje atsidengė įžemis – žvyras (p. 51, 54, 57–58, foto 3–5).

XIII a. – XV a. pirmosios pusės horizonte aptikti 6 įvairūs objektai (duobės Nr. 5, stulpavietės Nr. 2, 3, krosnis Nr. 2 su pastatu Nr. 1, bei aukščiau aprašyto akmenų sutvirtinimo dalis), radiniai (p. 53).

Visi atidengti objektai yra daugiau gynybinės, tačiau dalis susiję su gyvenamąja paskirtimi.

Kv 9–10/E–F, H_{abs} 82,41–82,44 m gylyje, atidengta akmeninė **krosnis Nr. 2**. Ji – apskrita, nežymiai ovali (orientuota ŠR–PV – statmenai plotui). Skersmuo – 140 cm. Ją sudarė 2 apdegusio granito ir dolomito akmenų sluoksniai, h – 27 cm. Akmenų dydžiai –

22x12, 22x11, 21x9, 20x9, 19x7, 17x7, 17x13, 16x11, 14x12,5, 14x6 cm, tarp akmenų fiksuota juoda žemė, pavieniai angliukai, rasta ir išsijota keletas XII–XIV a. apžiestos keramikos šukių, smulkūs apdegusių ir neapdegusių gyvūnų kauliukų, žalvarinio indo (R. s. Nr. 222, 248) fragmentai (p. 51, 54, 59, 63–65, foto 7–9, 20–24). Žemėje virš krosnies rasta XIII–XIV a. geležinių kaltinių vinių nukirptomis galvutėmis (R. s. Nr. 249–255) ir jų fragmentai.

Kv 7–10/E–F, 3,75 ilgio ruože, 40–60–86 cm gylyje (H_{abs} 82,83–82,86 m), konstatuotas sudegęs **pastatas Nr. 1**. Sluoksnį (26–28 cm storis) sudarė juoda žemė su gausiais degėšiais, nuodėguliais, apdegusio molio tinko fragmentais, apdegusiais akmenimis, radiniais daugiausia virš krosnies (geležiniais arba leto strėlių antgaliais (*kv 9-F, H_{abs} 82,43–82,5 m*; *kv 10-F, H_{abs} 82,5 m*) (R. s. Nr. 210–212), pentinio plačiašmenis kirvio dalimi su pleištu (*kv 10-F, H_{abs} 82,5 m*) (R. s. Nr. 208, 209), vinimis (dalis jų su išlenktomis ir nukirptomis galvutėmis, kai kurios buvusios ugnyje) (*9-F, H_{Abs} 82,5 m, 9-E, H_{Abs} 82,43 m*) (R. s. Nr. 224, 225, 227–229, 270), gyvūnų kaulais). Po krosnimi, 82–98 cm gylyje, atidengtas aukščiau aprašytas juodos žemės su degėšiais sluoksnis – tai turėtų būti apatinis sluoksnis (p. 51, 59, 62, foto 7–9, 16–17).

Duobė Nr. 5 – perkasimas atidengta kv 2–5/E–F, H_{abs} 81,95–81,71 m gylyje. Ji – ovalo formos, orientuota ŠR–PV (210°–30°) kryptimi, 1 – 2,9 m, tirtas plotis – 74 cm, gylis – 95–105 cm. Turinį sudarė juoda žemė, žvyras, pavieniai degėšiai, rasta keletas gyvūnų kaulų, *kv 3–4*, 43 cm gylyje – XIII–XIV a. geležinių kaltinių vinių (dalis su nukirpta galvute, kita – su išlenktomis galvutėmis) (R. s. Nr. 261–263). Joje atidengtos stulpvietės Nr. 2, 3 (p. 55–56, foto 3–5).

Kv 3,3–3,7/F, 40–48 cm gylyje (H_{abs} 81,81 m) atidengta **stulpvietė Nr. 3**. Jos pjūvis – smailus, Ø viršuje – 37–42 cm, apačioje – 28–30 cm, gylis – 86 cm (H_{abs} 81,09 m). Jos turinį sudarė juoda žemė, žvyras, su degėšiais (p. 51, 54, 57–58, foto 3–5).

Kv 4,3–4,8/F, 60–68 cm gylyje (H_{abs} 81,81 m) atidengta **stulpvietė Nr. 2**. Jos pjūvis – smailus, Ø – 35–42 cm, gylis – 96 cm (H_{abs} 81,09 m). Jos turinį sudarė juoda žemė, žvyras, su degėšiais (p. 51, 54, 57–58, foto 3–5).

Išmestose žemėse arba išgraužoje rasta: geležinio įtveriamo ietigalio įtvara (R. s. Nr. 213), geležinė kaltinė vinis (R. s. Nr. 235), kaltinės viny (nukirptomis galvutėmis, dalis – buvusios ugnyje) (R. s. Nr. 277–284).

XVI–XVII a. horizonte aptikti 3 objektai (aukščiau aprašyta stulpvietė Nr. 1, duobė Nr. 4, akmenų krūsnis Nr. 6), radiniai (p. 51, 54).

Duobė Nr. 4 atidengta kv 6/E–F, H_{abs} 81,95 m gylyje. Ji – ovalo formos, orientuota ŠR–PV (210°–30°) kryptimi, 65x49 cm dydžio, gylis – 20 cm. Duobės turinį sudarė juoda žemė, žvyras, degėšiai, rasti 4 gyvūnų kaulai, plokštinio koklio fragmentas. Įžemis – žvyras, žvirgždas su pavieniais akmenimis. Aplink duobę, P ir V pusėje, įžemyje, fiksuoti 21x14, 9x22, 18x16, 17x11, 17x15, 12x8, 14x7, 14x11, 10x15, 10x14, 9x10, 8x7 cm dydžio akmenys (p. 51, 54, 57–59, foto 3, 5, 7).

Šiame horizonte, aptikta individualių radinių: kaulinių kriaunų dalis (kv 6–10/D, H_{abs} 82,84 m) (R. s. Nr. 247).

Išmestose žemėse surinkta: Rygos Gustavo Adolfo 16?? m. šilingas (R. s. Nr. 204), geležinės kaltinės vinys (R. s. Nr. 236–239).

Archeologiniai žvalgymai

Laiptai Nr. 2

Laiptai Nr. 2 yra piliakalnio Š kampe (p. 66–67, foto 33–36). Jų l – 16,9 m, plotis – 1,52 m. Šioje vietoje buvo stebimas 20 stulpaviečių (2x10, Ø – 25 cm) grėžimas (p. 68–69, foto 33–37).

Sluoksnio (pilka žemė, su žvyru ir pavieniais gyvūnų kaulais, keletu žiastos oksidacinės glazūruotos keramikos šukėmis) storis (skaičiuojant nuo viršaus į apačią) yra toks: 1 pora – 1,3 ir 1,0 m; 2 pora – 1,5 ir 1,1 m; 3 pora – 1,0 ir 0,6 m; 4 pora – 0,6 m; 5 pora – 0,4 ir 0,3 m; 6 pora – 0,2 ir 0,4 m; 7 pora – 0,25 ir 0,9 m; 8 pora – 0,2 ir 0,4 m; 9 pora – 0,2 ir 0,25 m; 10 pora – 0,35 ir 0,7 m.

Takas

Papildomai rugsėjo 19 d. žvalgyta tako vieta nuo automobilių stovėjimo aikštelės link laiptų Nr. 2. Jų l – 30 m, plotis – 1,5 m, bendras žvalgytas plotas 45 m². Šioje vietoje iki 20–30 cm gylio kastuvais buvo nuskusta ir nukasta velėna. Žvalgytas plotas patikrintas metalo ieškikliu. Archeologiškai vertingų radinių nesurinkta, išskyrus XX a. antrosios pusės stiklo butelių duženas, kamštelių ir stalo peilį. Takelio ruožas užpiltas skaldos atsijų sluoksniu (p. 69, foto 37).

Šalia jo, į P, prie informacinės lentos, papėdės gyvenvietėje, 2009 m. iškastas šurfas Nr. 7 (p. 46). Čia, 49–55 cm gylyje, atidengtas neintensyvus kultūrinis sluoksnis su radiniais (žalvariniu žvangučiu, gyvūnų kaulais), įžemis (geltonas smėlis) pasiektas 77–85 cm gylyje⁸.

⁸ Vasiliauskas E., *Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnio papėdės gyvenvietės archeologijos 2009 m. tyrinėjimų ataskaita*, Šiauliai, 2010, p. 9.

Išvados

Š. m. birželio 25 d. – liepos 3 d., rugsėjo 19 d. atlikti detalieji archeologiniai tyrimai Žagarės I (Žvelgaičio) piliakalnyje. Jų metu numatomų įrengti laiptų Nr. 1 vietoje iširtas 96 m² plotas Nr. 3, o laiptų Nr. 2 – žvalgytos 20 stulpaviečių vietos, takelio – 45 m² plotas.

Tyrimų metu nustatyta, kad didžioji dalis (apie 70 %) tirtu ploto Nr. 3 yra suardyta.

Šlaitas leidžiasi R kryptimi – į buvusį užpiltą gynybinį griovį. Nuolydis – 2 m (H_{Abs} 83,42–81,44 m). Kultūrinio sluoksnio storis – nuo 30–54 iki 110–120 cm.

Tyrimai padėjo atsakyti į keletą klausimų. Vienas jų – kada suformuota išgrauža. XX a. ketvirtojo dešimtmečio darytose nuotraukose ir 1942 m. atliktoje toponuotraukoje⁹ šioje vietoje yra užfiksuotas negilus įdubimas. Tai bei atliktų tyrimų rezultatai leistų manyti, kad šioje vietoje jau pilies egzistavimo metu XIII–XV a. ir vėliau dvaro sodybos metu XVI–XVII a. yra buvusi vartų vieta. Šioje vietoje yra atidengta akmenų sutvirtinimo struktūra, gynybinės-gyvenamosios paskirties statinys. Remiantis tyrimų rezultatais galima manyti, kad minėtoji išgrauža – t. y. įdauba buvo gerokai išgilinta XX a. viduryje buldozeriu formuojant mototrasą (p. 57, 67, foto 1–2, 32).

Kitas klausimas – dėl gerai paviršiuje įžiūrimo pylimėlio gynybinio griovio R kampe suformavimo laikotarpio (piliakalnio pritaikymo projekte numatyta ši darinį nukasti) (p. 47, 67–68, foto 1, 32–33). Tyrimų metu konstatuota, kad tirtu R šlaito dalyje nuolydis (H_{Abs} 83,42–81,44 m) griovio link yra natūraliai susiformavęs XIII–XVII a., čia fiksuotos 2 stulpavietės, suvirtusios sudegusios rąstų sienos sluoksnis ir nėra patyręs žymesnės antropogeninės veiklos deformacijų. Galima manyti, kad pylimėlis suformuotas įvažiavimo į pilį (?) ar dvaro sodybą vietoje. Kol neatlikti archeologiniai tyrinėjimai sunku pasakyti kada konkrečiai jis buvo suformuotas – labiausiai tikėtina dvaro sodybos XVI–XVII a. egzistavimo laikotarpiu.

Tirtame plote, 20–30 cm gylyje, konstatuotas XIII a. – XV a. pirmosios pusės kultūrinis sluoksnis (storis – 28–60–76 cm) su objektais (2 stulpavietėmis, H_{Abs} 81,81 m), akmenine krosnimi (H_{Abs} 82,44–82,41 m), pastatu, akmenų sutvirtinimo sluoksnio fragmentais (plotis 4–5 m, H_{Abs} 82,71–82,98 m), sudegusių rąstų sluoksniu (20–30 cm gylis, H_{Abs} 82,83–82,86 m) bei radiniais (1400–1550 m. geležine dvirankio kalavijo (*T-3 tipas* pagal E. Okšotą) buožele¹⁰, XIII–XIV a. pentinio kirvio dalimi su pleištu, 3 arba leto strėlių

⁹ Vasiliauskas E., *Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnio ir kapinyno radiniai ...*, pav. 1–3.

¹⁰ Livonijoje ir Vakarų Europoje aptinkamas nuo XV a. iki pat XVI a. vidurio. Konsultavo archeologai Normundas Jerumas (Latvijos istorijos institutas), dr. Artūras Tomsonas (Latvijos nacionalinis istorijos muziejus) ir dr. G. Zabiela (KU BRIAI). Žr.

<http://archive.heinessen.com/boards/k/img/0125/21/1345389920864.jpg>;

<http://www.myarmoury.com/talk/viewtopic.php?t=19720>;

<http://archive.heinessen.com/boards/k/img/0125/21/1345386858482.jpg>.

antgaliais, vinimis pailgomis, išlenktomis ar nukirptomis galvutėmis (dalis jų buvę ugnyje)¹¹, žalvariniu uždaru žiedu tordiruota priekine dalimi, rombo formos pakabučiu, susuktų geležinių vielučių nuo sudėtinio krūtinės papuošalo fragmentais, sidabrinis XIII–XV a. Vakarų Europos moneta-pakabučiu, negausios apžiestos ornamentuotos keramikos fragmentais, žalvarinio indo likučiais (*D tipas* pagal G. Trotzig)¹², apdegusiais ir neapdegusiais gyvūnų kaulais). Minėti objektai yra susiję su gynybiniais statiniais, dalis jų buvo gynybinės-gyvenamosios paskirties.

Atliktos radioaktyviosios anglies tyrimai pastato vietoje ir akmeninės krosnies (kv 8–9/F) aplinkoje parodė 2 datas 985–1050 m. po Kr. (43,4%; Vs-2274) ir 865–970 m. po Kr. (62,9%; Vs-2276). Tokiu būdu šios datos gerokai paankstina tyrineto objekto chronologiją iki IX a. antrosios pusės – XI a. vidurio. Archeologinių radinių patvirtinančių toki datavimą iki šiol nesurasta – priešingai geležiniai arba leto strėlių antgaliai, pentinio kirvio dalis liudija vėlyvesnį šio sluoksnio datavimą – XIII–XIV a.

Sudėtinga datuoti atidengtą akmenų sutvirtinimo struktūrą. Ją pagal radinius būtų galima datuoti tiek XIII–XV a., tiek XVI–XVII a., bet pagal stratigrafiją (p. 50–51, 54) – labiau tikėtinas ankstyvasis datavimas. Vėlyvi radiniai ant šios struktūros paviršiaus galėjo patekti dvaro sodybos laikotarpiu. Tikslesnį atsakymą gali suteikti platesni archeologiniai tyrimai.

Šis horizontas yra siejamas su XIII–XIV a. piliakalnyje stovėjusia Rygos arkivyskupo, vėliau Livonijos ordino medine pilimi (1271 ir 1348 m. paminėjimai rašytiniuose šaltiniuose).

Viršutiniuose sluoksniuose, iki 20–50–80 cm gylio, atidengta stulpavietė Nr. 1 (H_{abs} 82,57 m), duobė Nr. 4, rasta pavienių XV a. pabaigos – XVII a. pirmosios pusės radinių (LDK Aleksandro denaras (1495–1506 m.), Livonijos Kristinos Augustos Vazos 1649 m. ir Rygos Gustavo Adolfo 16?? m. šilingų, geležinių kaltinių vinių, durų vyro dalis, „U“ raidės formos statybinių detalių, langų stiklo šukių, sidabrinė rutulio formos su kilpele saga, plokštinių (augaliniais, treliažo, „apkausto“ motyvais), negausiai karnyzinių koklių, koklių-karūnėlių bei jų kaklelių fragmentų, žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos keramikos fragmentų, gyvūnų kaulų). Šis horizontas yra siejamas su XVI–

¹¹ Panašių vinių rasta Rygos arkivyskupo Turaidos pilyje (žr. Graudonis J., *Turaidas pils. Atradumi*, 2003, Turaida, t. II, tab. 33:3, 5), Luokstenės pilyje (žr. Ē. Mugurēvičs, *Oliņkalna un Lokstenes pilsnovadi. 3.–15. gs. arheoloģiskie pieminekļi*, Rīga, 1977, tab. XXIV:6).

¹² Žalvarinių indų fragmentų (šie dirbiniai tiksliau nebuvo identifikuoti) buvo rasta 1956 m. ir 2010 m. tyrinėjimų metu. Švedijoje tokie indai priskiriami D tipui ir yra datuojami 900–1300 m. ar vėlesniu periodu. Žr. Trotzig G., *Metallkärle av koppar och dess legeringar under vikingatid och tidig medeltid – en systematisering*, Fornvännen, 1978, Nr. 73, p. 19, pav.: 4:7; 5.

XVII a. piliakalnyje buvusia Senosios Žagarės dvaro sodyba priklausiusia Syrevičiams ir Umiastauskiams.

Laiptų Nr. 2 žvalgytų grėžiamų stulpaviečių vietose konstatuotas iki 20–130 cm gylio storio velėninis ir neintensyvus kultūrinis sluoksnis su gyvūnų kaulais ir negausia XVII a. žiesta glazūruota keramika.

Žvalgyto takelio vietoje nukasamame velėniniame sluoksnyje surinkta XX a. antrosios pusės radinių.

Tyrinėti ir žvalgyti plotai užkasti, išgraužos įdaubą išlygino rangovas.

Paminklo sauginis siūlymas – atliekant piliakalnio ir jo aplinkos tvarkymo darbus priešprojektiniai archeologiniai tyrimai būtini.

Piliakalnio pritaikymo lankytojams projekte numatytas pylimėlio griovio R kampe nukasimas draudžiamas.

archeologas

Ernestas Vasiliauskas

Radinių sąrašas

202. MONETA-PAKABUTIS, sidabrinis, XIII–XV a. (?), su kilpele (nulūžusi), nudilusi, pasidengusi apnašomis, užrašai nudilę, sunkiai įskaitomi, Ø – 1,65 cm, svoris – 0,98 g. *Rasta P Nr. 3, kv 11-A, 40–50 cm gylyje.*
203. MONETA, sidabrinė, LDK, Aleksandras, denaras, Ø – 1,25 cm, svoris – 0,42 g. *Rasta P Nr. 3, kv 15-E, H_{Abs} 82,5 m.*
204. MONETA, biloninė, Livonija, Kristina Augusta Vaza, šilingas, 1649 m., Ø – 1,6 cm, svoris – 0,46 g. *Rasta P Nr. 3, kv 12-F, H_{Abs} 82,99 m.*
205. MONETA, biloninė, Ryga, Gustavas Adolfas, šilingas, 16?? m., vienas šonas nutrupėjęs, nudilusi, Ø – 1,6 cm, svoris – 0,41 g. *Rasta P Nr. 3, kv 8-F, ats.*
206. PLOMBA, švininė, Vakarų Europa, Lewenbergo (*vok.* Löwenberg in Schlesien (Silezija), dab. Lwówek Śląski (Lenkija) nuo audinių. Vienoje pusėje užrašai „LEWE / ERG“. Ø – 2,2x2 cm, storis – 3 mm, svoris – 7,55 g. XVII a. *Rasta P Nr. 3, kv 15-E, H_{Abs} 82,63 m.*
207. KALAVIJO BUOŽELĖ, geležinė, *T-3 tipas* (pagal E. Okšotą). Pjūvis daugiakampis, Ø – 3,75x3,75 cm. H – 4,25 cm. 1400–1550 m.¹³ *Rasta: plote Nr. 3, kv 10-E, 60 cm gylyje. (p. 70, foto 39)*
208. KIRVIO, geležinio, pentinio, plačiaaašmenio, dalis, ašmenys nulūžę. Korodavęs, prikibę nuodėguliai ir žvyras. L – 12,4 cm, peties Ø – 3,6,5x3,5 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 10-F, H_{abs} 82,5 m. (p. 70, foto 40)*
209. PLEIŠTAS, geležinis, įstatomas į kirvio pentį, į apačią siaurėja. Korodavęs, prikibęs žvyras. L – 4,2 cm, plotis – 1,95, storis – 1 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 10-F, H_{abs} 82,5 m. (p. 70, foto 40)*
210. STRĖLĖS ANTGALIS, geležinis, arbaletas. Pjūvis – rombo formos. L – 6,1 cm, smaigalio l – 3,9cm, Ø – 1,5x1,4 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 10-F, H_{abs} 82,5 m. (p. 69, foto 38)*
211. STRĖLĖS ANTGALIS, geležinis, arbaletas. Korodavęs, prikibę nuodėguliai ir žvyras. Pjūvis – rombo formos. L – 7,55 cm, smaigalio l – 4,4cm, Ø – 1,5x1,55 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 9-F, H_{abs} 82,43 m. (p. 69, foto 38)*
212. STRĖLĖS ANTGALIS, geležinis, arbaletas, apdeges. Pjūvis – rombo formos. L – 5,9 cm, smaigalio l – 3,8cm, Ø – 1,2x1,3 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 9-F, H_{abs} 82,5 m. (p. 69, foto 38)*

¹³ Livonijoje ir vakarų Europoje aptinkamas XV a. iki pat XVI a. vidurio.

213. IETIGALIO, lauro lapo plunksna (?), geležinio, įtvara. Galas užriestas, įtvara – tordiruota. L – 7 cm, tordiruotos dalies l – 3,4 cm, Ø – 6 mm, įtvaros pjūvis stačiakampis, Ø – 3,5x6 mm. *Rasta: plote Nr. 3, ats. (p. 69, foto 38)*
214. SAGTIS, geležinė, keturkampio formos. Lankelio pjūvis – keturkampio formos, Ø – 4,5x5,5 mm, užsegamosios dalies – apvali, Ø – 6,5 mm, galai išplatėja. liežuvėlio l – 3,3 cm, pjūvis – stačiakampio formos, Ø – 5,5x3 mm. Dydžiai – 4,2x2,9 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 16-F, H_{abs} 82,68 m. (p. 70, foto 41)*
215. SUSUKTA VIELUTĖ, geležinė, nuo sudėtinio krūtinės papuošalo, 2 tarpšnių. Pasidengęs korozijos sluoksniu. Ø – 3 mm, bendras l – 12,4 cm, tarpšnių l – 6,6 ir 6,7 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 15-E, H_{abs} 82,70 m. (p. 71, foto 42)*
216. PAKABUTIS, žalvarinis, rombo formos, sudarytas iš 2 plokštelių, viršuje ir apačioje sukniedytas (Ø – 2,5 mm). Kilpelė nulūžusi. Dekoruotas 5 simetriškai išdėstytais iškilimais, aplink didžiausią centrinį iškilimą eina eilė taškučių, palei pakraščius eina 2 eilės iškilimų taškučių, tarpuose tarp iškilimų eina 2 eilės taškučių – sudaro kryžiaus motyvą. Ø – 2,5x2,65 cm, storis – 1,5 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 15-D, H_{abs} 82,51 m (p. 71, foto 42)*
217. ŽIEDAS, žalvarinis, uždaras, tordiruota priekine dalimi. Ø – 2,6x2,8 cm, priekinės dalies Ø – 5,5x7 mm, lankelio pjūvis – keturkampis, Ø – 2,5 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 11-E, H_{abs} 82,72 m (p. 74, foto 42)*
218. SAGA, sidabrinė (?), rutulio formos, su kilpele, vienas šonas korodavęs. Ø – 1,05 cm, h – 8 mm, kilpelės h – 6,5 mm, plotis – 5 mm, Ø – 1 mm. XVI–XVII a. *Rasta: plote Nr. 3, kv 8/E, H_{abs} 82,70 m. (p. 74, foto 52)*
219. DETALĖ, geležinė, statybinė, „U“ raidės formos, vienas galas nežymiai atlenktas. Nukaltas iš stačiakampio formos strypelio. Plotis – 6 cm, galų l – 3,15 ir 3,7 cm, Ø – 3,5x6 mm ir 6,5x3,5 mm, vidurinės plačiosios dalies Ø – 4x10 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 16-F, H_{abs} 82,61 m. (p. 75, foto 54)*
220. PLOKŠTELĖ, žalvarinė, fragmentas, deformuota, indo (?). Dydžiai – 2,5x2,3 cm storis – 1 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 13-F, H_{abs} 82,54 m. (p. 72, foto 47)*
221. PLOKŠTELĖ, žalvarinė, 2 fragmentai, deformuota, apsilydžiusi, indo (?). Dydžiai – 2,6x2,3, 1,6x2,45 cm storis – 1 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 8-E, H_{abs} 82,02 m. (p. 72, foto 47)*
222. PLOKŠTELĖ, žalvarinė, fragmentas, kniedyta sujungiant 3 plokšteles, deformuota, indo (?). Dydžiai – 4,2x4,6 cm, bendras storis – 4 mm, plokštelės – 1 mm, kniedė – keturkampio formos, Ø – 7x9 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 10-E, krosnis Nr. 2, H_{abs} 82,54 m. (p. 72, foto 47)*

223. PLOKŠTELĖ, žalvarinė, fragmentas, kniedyta sujungiant 3 plokšteles, deformuota, indo (?). Dydžiai – 3,75x3,9 cm, bendras storis – 3,5 mm, plokštelės – 1 mm, kniedė – keturkampio formos, \emptyset – 6,5x9 mm, kita – penkiakampio formos, \emptyset – 8,5x9 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 12-F, H_{abs} 82,06 m. (p. 72, foto 47)*
240. SUSUKTOS VIELUTĖS, geležinės, nuo sudėtinio krūtinės papuošalo, 1 tarpsnio, dalis, galas nulūžęs. Pasidengęs korozijos sluoksniu. \emptyset – 3 mm, bendras l – 6,05 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 16-E, H_{abs} 82,77 m. (p. 71, foto 42)*
241. DETALĖ, geležinė, statybinė, „U“ raidės formos, siaurėjantis. Nukaltas iš stačiakampio formos strypelio. Plotis – 1,9 cm, l – 5,8 cm, \emptyset – 4x6,5 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 12-E, H_{abs} 83,13 m. (p. 75, foto 54)*
243. TITNAGO GABALIUKAS – nuoskala. Dydžiai – 3,15x2,4x1,05 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 12-E, H_{abs} 82,89 m. (p. 73, foto 48)*
244. KAULAS, gyvūno, galūnės, vienas galas nupjautas. L – 3,45 cm, \emptyset – 1,9x3,05, storis – 6–9 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 13-B, H_{abs} 82,01 m. (p. 74, foto 51)*
245. DURŲ VYRIO, geležinio, galas. Dydžiai – 5x4,4 cm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 11/E-F, H_{abs} 82,84 m. (p. 74, foto 53)*
246. KRIAUNŲ, kaulinių, dalis, su vinute, pjūvis – pusiau apvalus. Dydžiai – 3,3x1,8 cm, storis – 6 mm, kniedės \emptyset – 1,5 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 9–10/E-F, H_{abs} 82,84 m. (p. 73, foto 50)*
247. KRIAUNŲ, kaulinių, dalis, su vinute, pjūvis – pusiau apvalus. Dydžiai – 3,8x1,8 cm, storis – 6,5 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 6–10/D, H_{abs} 82,84 m. (p. 73, foto 50)*
248. INDO, žalvarinio, D tipo, kniedyto, 52 fragmentai (labai smulkūs iki 0,5–1 cm skersmens). Pakraščiu eina storesnė plokštelė (storis – 2 mm), kaklelis atlenktas į išorę. sudėta iš kelių sluoksnių plokštelių. Sienelių storis – 1 mm, plokštelių – 0,5 mm. Kniedžių dydžiai – 7x7, 9x12, 7x12 mm. *Rasta: plote Nr. 3, krosnyje Nr. 2, kv 9/E, 70 cm gylis. (p. 72, foto 47)*
285. KOKLIO, karnyzinio, žaliai glazūruoto, kampas. Apatinė dalis dekoruota akanto lapų motyvais, viršutinė dalis – amūrais su vaza (?). Dydžiai – 7,5x14,8 cm. Kaklelio sienelės storis – 10 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 1/A, H_{abs} 81,86 m. (p. 75, foto 56)*
286. KOKLIO, plokštinio, žaliai glazūruoto, kampas. Dekorutas apkausto motyvais. Dydžiai – 12,2x12,2 cm. Kaklelio sienelės storis – 7 mm, plokštumos – 8–9 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 8/F, 37 cm. (p. 75, foto 56)*
287. KOKLIO, plokštinio, žaliai glazūruoto, kampas. Dekorutas apkausto motyvais. Dydžiai – 9,2x8,2 cm. Kaklelio sienelės storis – 8,5 mm, plokštumos – 6,5–9 mm. *Rasta: plote Nr. 3, kv 11/E, H_{abs} 82,99 m. (p. 75, foto 56)*

1 lentelė. Vinių statistiniai duomenys

Eil. Nr.	Ilgis cm	Galvutės forma	Dydžiai cm	Kotelio skersmuo mm	Kotelio pjūvis/pastabos	kv, gylis
224.	3,1	ovali	1,25x1,1	2x2,5	avalynės (?)	9-F, H _{Abs} 82,5 m
225.				3,5x3	galas sulenktas, galvutė neišliko, XIII–XIV a.	9-F, H _{Abs} 82,5 m
226.	5,3	ovali	1,75x1,9	4x16,5		12-E, H _{Abs} 82,95 m
227.	5,6			4,5x5	galvutė neišliko, XIII–XIV a.	9-F, H _{Abs} 82,22 m
228.	5,7			3,5x3,5	galvutės galas nukirptas, buvęs ugnyje, XIII–XIV a.	9-E, H _{Abs} 82,43 m
229.	9	ištempto ovalo, galai įlenkti	1,5x0,75	5x3,5	buvęs ugnyje, XIII–XIV a.	9-E, H _{Abs} 82,43 m
230.	9	ištempto ovalo	1,25x2,05	5x3,5	buvęs ugnyje	13-A, H _{Abs} 82,54 m
231.	6,4			4x3,5	galvutė neišliko, XIII–XIV a.	13-A, H _{Abs} 82,54 m
232.	8,4	ovali	1,25x1,4	4x4,5		16-F, H _{Abs} 82,68 m
233.	5,3	ištempto ovalo	13x10,5	3x5	kotelis sulenktas	16-C, H _{Abs} 82,14 m
234.	10,2	ovalo	11x13,5	4x5,5	kotelis sulenktas	16-E, H _{Abs} 82,60 m
235.	9,6	ištempto ovalo, galai įlenkti	0,8x1,5	5x3,5	XIII–XIV a.	ats.
236.	8	ištempto ovalo	1,2x0,9	4x4,5	buvęs ugnyje	ats.
237.	8,8	ištempto ovalo	1,3x1,15	4x5,5		ats.
238.	8,4	ovalo	1,4x2	3,5x6,5		ats.
239.		ovalo	0,9x1,45	4x5,5	galas sulenktas	ats.
242.	4,6			2,5x2,5	galvutės galas nukirptas, buvęs ugnyje, XIII–XIV a.	15-D, H _{Abs} 82,51 m
249.	5,95			3x5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	9-E, 70 cm gylis, krosnis Nr. 2
250.	5,75			3x5	galvutės galas nukirptas, buvęs ugnyje, XIII–XIV a.	9-E, 70 cm gylis, krosnis Nr. 2
251.	6,1			3x5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	9-E, 70 cm gylis, krosnis Nr. 2
252.	5,25			4x4,5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	9-E, 70 cm gylis, krosnis Nr. 2

253.	5,5			3x4	galvutės galas nukirptas, XIII– XIV a.	9-E, 70 cm gylis, krosnis Nr. 2
254.				2,5x2,5	galvutės galas nukirptas, sulenkta, XIII– XIV a.	9-E, 70 cm gylis, krosnis Nr. 2
255.	1,9	ovali	9x11	3,5x4	avalynės (?)	9-E, 70 cm gylis, krosnis Nr. 2
256.				4x4	galvutės galas nukirptas, smaigalys nulaužtas, XIII– XIV a.	7-E, 28 cm
257.	7,9	ištempt o ovalo, galai įlenkti	7x13,5	3x5	buvus ugnyje, XIII–XIV a.	7-E, 28 cm
258.		ištempt o ovalo, galai įlenkti	1,5x7		XIII–XIV a., sulenkta	9-F
259.			2,45x1,8	4x7	smaigalys nulaužtas	6-E, 35 cm gylis
260.	6,35	ištempt o ovalo, galai įlenkti	1x2,2		XIII–XIV a., korodavus	6-E, 35 cm gylis
261.	10,15	ištempt o ovalo, galai įlenkti	9x1,8	6x5	XIII–XIV a.	3–4/ E–F, 43 cm gylis
262.				2,5x3	galvutės galas nukirptas, sulenkta, buvęs ugnyje, XIII– XIV a.	3–4/ E–F, 43 cm gylis
263.	5,6			4	galvutės galas nukirptas, XIII– XIV a.	3–4/ E–F, 43 cm gylis
264.	5,7			3x3,5	galvutės galas nukirptas, sulenkta, XIII– XIV a.	16/F, H _{Abs} 82,68 m
265.		keturka mpė suapvali ntais kampais	1,1x1,1	3x3,5	sulenkta	16/E, H _{Abs} 82,6 m
266.	6,9			3x3	galvutės galas nukirptas, sulenkta, XIII– XIV a.	12/F, H _{Abs} 82,93 m
267.	5,2			3x3,5	galvutės galas nukirptas, XIII– XIV a.	12/E, H _{Abs} 82,95 m
268.	5,6			3x3,5	galvutės galas	12/E, H _{Abs}

					nukirptas, XIII–XIV a.	82,95 m
269.	5,6			4x5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	10–11/E–F, ats.
270.	5,35			3x3,5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	10/F, H _{Abs} 82,50 m
271.	5,45			3x4	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	15/F, H _{Abs} 82,61 m
272.	5,65			3,5x4,5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	6/E–F, 42 cm
273.	3,95			3x3,5	abu galai nukirpti, buvus ugnyje, XIII–XIV a.	6/E–F, 42 cm
274.				2,5x4	galvutės galas nukirptas, sulenkta, XIII–XIV a.	6/E–F, 42 cm
275.	5,6			3x5		1–2/A–B
276.					galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	1–2/A–B
277.				3x3,5	galvutės galas nukirptas, sulenkta, buvus ugnyje, XIII–XIV a.	ats.
278.				3x3	galvutės galas nukirptas, kitas – sulenkta, buvus ugnyje, XIII–XIV a.	ats.
279.	6,4			2,5x3	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	ats.
280.	6,5			3x3,5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	ats.
281.	5,6			3,5x4,5	galvutės galas nukirptas, XIII–XIV a.	ats.
282.				3x3,5	dalis, XIII–XIV a.	ats.
283.					dalis, sulenkta, XIII–XIV a.	ats.
284.				3x3	galvutės galas nukirptas, sulenkta, buvus ugnyje, XIII–XIV a.	ats.

Radinių statistinės lentelės

Santrumpų (keramikos) paaiškinimai:

atl – atlenktu kakleliu

ig – įgaubtu kakleliu

lė – lėkštė

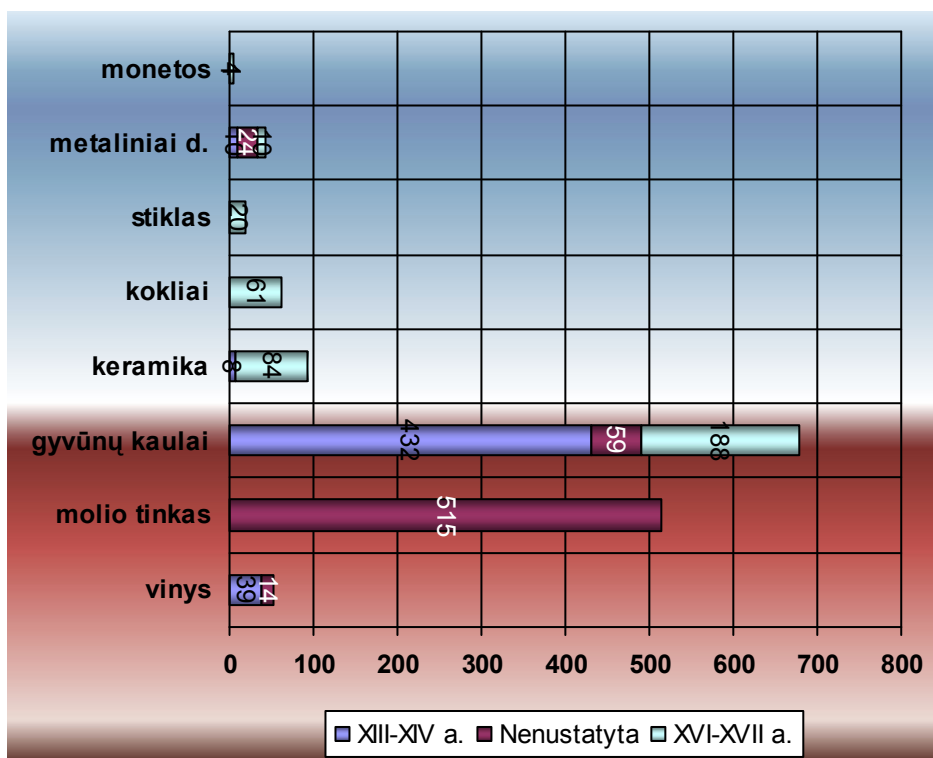
p – puodynė

pl – plonasienė

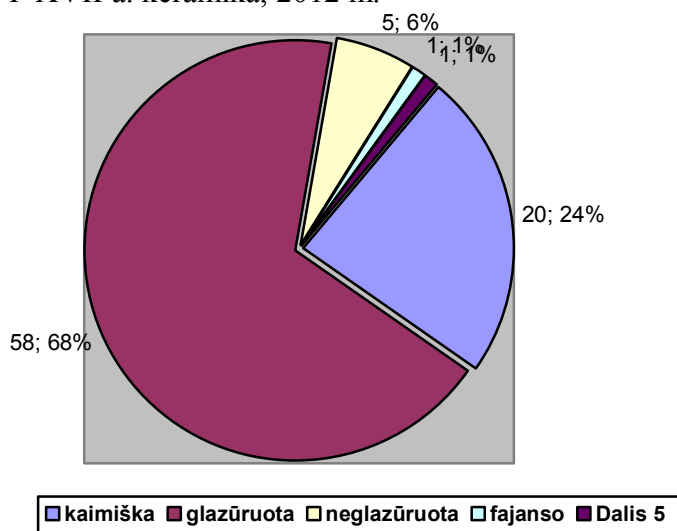
pr – profiliuotu kakleliu

t – tiesiu kakleliu

XIII–XVII a. radinių santykis, 2012 m.¹⁴

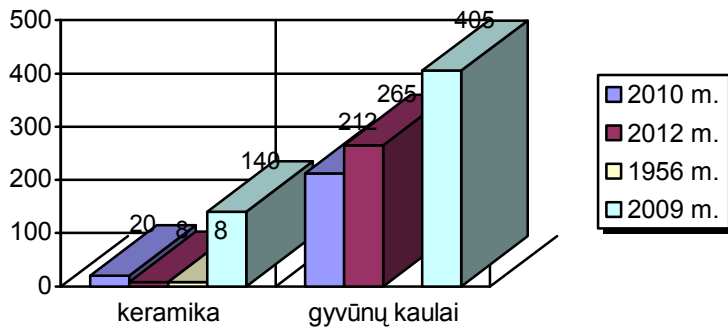

XVI–XVII a. keramika, 2012 m.

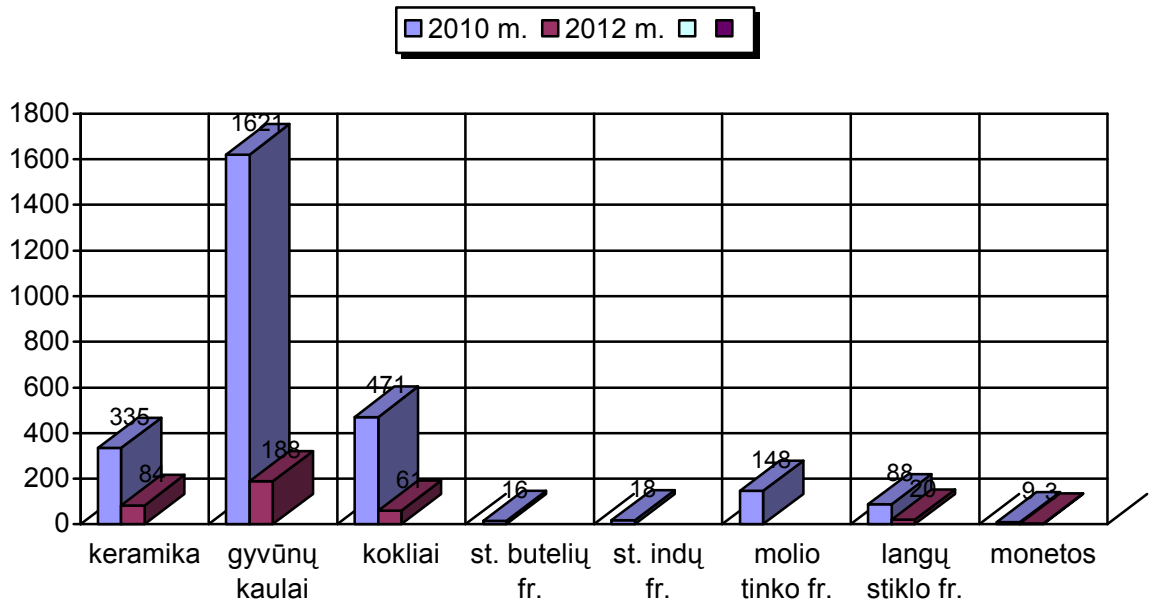

¹⁴ 167 apdegę kaulai iš XIII–XIV a. sluoksnio, pastato Nr. 1, krosnies Nr. 1.

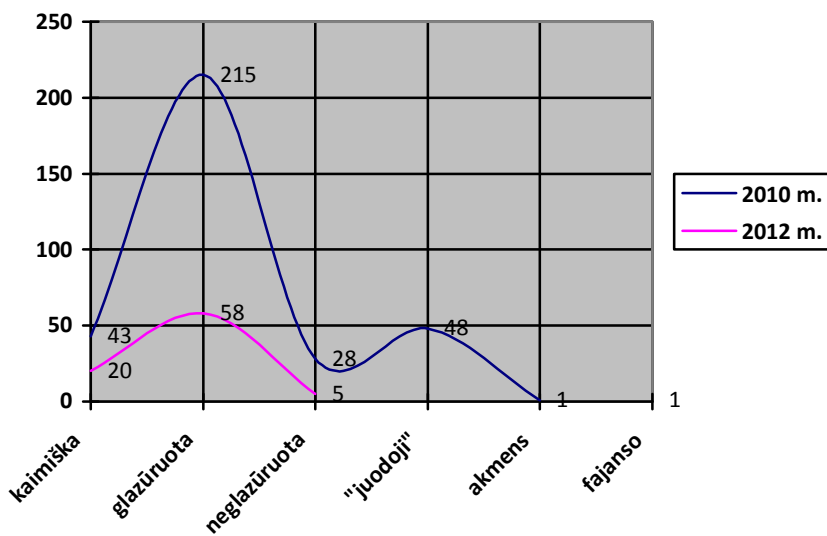
XIII–XIV a. radinių santykis, 1956, 2010, 2012 m.

XVI–XVII a. radiniai, 2010, 2012 m.

XVI–XVII a. keramika, 2010, 2012 m.

Plotas Nr. 3¹⁵

P 3, duobė Nr. 1(4) H_{Abs} 83,55 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	4 1	gyvūnų kaulai plokštinio koklio frag.					

P 3, duobė Nr. 2(5), kv 3–4/E, H_{Abs} 83,19 m gylis

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	2	gyvūnų kaulai					

P 3, kv 1/A, H_{Abs} 81,86 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	karnyzinio koklio fr. (R. s. Nr. 285)					

P 3, kv 1–2/A–B, (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 2	gel. plokštelės frag. gel. vinys nugnybtom galvutėm (R. s. Nr. 275–276)					

P 3, kv 1/E–F, H_{Abs} 81,86 m gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1 1	žalv. dirbinio fr. gel. vinies fr. apdeges gyvūno kaulas					

¹⁵ Ant perduotų radinių maišelių muziejui ir ataskaitos radinių statistinėse lentelėse dėl lauko skaičiavimo korektūros klaidos metrikų H_{Abs} yra 2 m aukštesnis.

P 3, kv 3–4/E–F, H_{Abs} 83,64 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
oksidacinė	2			1lė	1p		
dubeniniai k.	4		2k	2			
kiti radiniai	24 1 2 1		gyvūnų kaulai plokštinio koklio frag. plokštinių koklių kaklelio fr. langų stiklo šukė				

P 3, kv 3–4/E–F, 43 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 4		gel. kaltinė vinis (R. s. Nr. 261) gel. kaltinių vinių dalys (R. s. Nr. 262–263)				

P 3, kv E–F, (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	4			1	1	2	
glazūruota	3			2p		1lė	
puodyniniai k.	7		1a	2		4	
kiti radiniai	39 1 3 2 1		gyvūnų kaulai apdegę gyvūnų kaulai plokštinių koklių frag. plokštinio koklio kaklelio fr. gel. vinies fr.				

P 3, kv 5/E, H_{Abs} 84,30 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	1			1p			
fajanso	1			1 ¹⁶			
kiti radiniai	6		gyvūnų kaulai				

¹⁶ Balta-mėlyna, augaliniais motyvais.

P 3, kv 5/E, 58 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1		gyvūno kaulai molio tinko fr.				

P 3, kv 6/E, 35 cm gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	2		gel. vinių frag. (R. s. Nr. 259–260)				

P 3, kv 6/F, H_{Abs} 84,34 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
dubeniniai k.	4		2k	2			aprūkęs
kiti radiniai	6 1		gyvūnų kaulai plokštinio koklio kaklelio fr.				

P 3, kv 6/F, 50 cm gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	3		gel. vinių frag.				

P 3, kv 6/E–F, 42 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	5 1 1		gel. vinys, nugnybtom galvutėm (R. s. Nr. 272–274) gel. vinies frag. gel. dirbinio frag.				

P 3, kv 6–10/E–F, (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	14		gyvūnų kaulai				

P 3, kv 7/B, (06-25)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	žal. papuošalo su perlamutro akute dalis					

P 3, kv 7/E, 28 cm gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	6 1 2 1	gyvūno kaulai gel. kaltinė vinis (R. s. Nr. 256) gel. kaltinių vinių frag. (R. s. Nr. 257) langų stiklo šukė					

P 3, kv 7/E, 30 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
dubeniniai k.	2			2			
kiti radiniai	1 8	gel. vinis gyvūnų kaulai					

P 3, kv 8/E, H_{Abs} 85,30 m gylis (06-25)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gyvūno kaulai					

P 3, kv 8/E, (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gel. strypelio frag.					

P 3, kv 8/F, H_{Abs} 84,22 m gylis (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	18 2	gyvūno kaulai apdege gyvūnų kaulai					

P 3, kv 8/F, 37 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1	apdegusio molio tinko fr. plokštinio koklio (apkausto) fr. (R. s. Nr. 286)					

P 3, kv 8/F, (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
dubeniniai k.	1			1			
kiti radiniai	1 1	apdegusio molio tinko fr. gel. kaltinė vinis					

P 3, kv 8/E–F, H_{Abs} 84,02 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	5 4 1 1	gyvūno kaulai apdege gyvūnų kaulai apdegusio molio tinko fr. gel. vinies dalis					

P 3, kv 16/E, H_{Abs} 84,43 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gyvūnų kaulų					

P 3, kv 9/A, (06-25)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gyvūno kaulai					

P 3, kv 9/E, 35 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	3	gel. kaltinių vinių frag.					

P 3, kv 9/E, H_{Abs} 84,43 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	2	gel. kaltinių vinių frag.					

P 3, kv 9/F, 50 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	4 1	gyvūnų kaulai apdegęs gyvūno kaulas					

P 3, kv 9/F, H_{Abs} 84,22 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
kiti radiniai							

P 3, kv 9/F, H_{Abs} 84,22 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
apžiesta	2			2 ¹⁷			
kiti radiniai	2 1	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai					

P 3, kv 9–10/A, (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	2	apdegusio molio tinko fr.					

P 3, kv 9–10/D, H_{Abs} 84,09 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
brūkšniuota (?)	2			2			
kiti radiniai	22 22 21 1 1	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai apdege gyvūnų kaulai plokštinio koklio kaklelio fr. apsilydžiusio metalo fr.					

P 3, kv 9–10/E–F, H_{Abs} 84,80 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	1		1lė				
kiti radiniai	2 20	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai					

P 3, kv 9–10/E–F, H_{Abs} 84,84 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	26 1	gyvūnų kaulai kriaunų frag.					

¹⁷ Dekoruota horizontaliomis linijomis.

P 3, kv 9–10/F, ats. (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gel. dirbinio frag.					

P 3, kv 9–11/E, H_{Abs} 84,84 m gylis (06-25)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	3	gyvūno kaulai					

P 3, kv 10/E (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
brūkšniuota (?)	1			1			
kiti radiniai	3	molio tinko frag.					

P 3, kv 10/E, H_{Abs} 84,38 m gylis (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	2			2			
oksidacinė	1			1			
kiti radiniai	7 6 3 1	molio tinko frag. gyvūnų kaulai apdegę gyvūnų kaulai apdegusio žalvarinio dirbinio fr.					

P 3, kv 10/F, krosnis Nr. 2, H_{Abs} 84,40 m gylis (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	48 2	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai					

P 3, kv 10/F, H_{Abs} 84,50 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gel. vinis, nugnybta galvute (R. s. Nr. 270)					

P 3, kv 10/F, 31 cm gylis

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gel. strypelis					

P 3, kv 10, ats.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gel. strypelis					

P 3, kv 10–11/F, H_{Abs} 84,90 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	50 1 3	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai apdege gyvūnų kaulai					

P 3, kv 10–11/E–F, ats. (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	2 1	gel. vinių dalys gel. vinis, nugnybta galvute (R. s. Nr. 269)					

P 3, kv 11-A, H_{Abs} 84,90 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	31 1 3	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulas plokštinių koklių fr.					

P 3, kv 11-A, (06-25)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	31	apdegęs gyvūno kaulas					

P 3, kv 11/D, H_{Abs} 84,64 m gylis (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 20 1	gyvūnų kaulai apdege gyvūnų kaulai apdegusio molio tinko fr.					

P 3, kv 11/E, 28 cm gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	3 2	gyvūnų kaulai apdegusio molio tinko fr.					

P 3, kv 11/E, H_{Abs} 84,95 m gylis

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	14	gyvūnų kaulai					

P 3, kv 11/E, H_{Abs} 84,99 m gylis

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	plokštinio koklio (apkausto) fr. (R. s. Nr. 287)					

P 3, kv 11-F, H_{Abs} 84,84 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	2			2			
kiti radiniai	38 5 2	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai langų stiklo šukės					

P 3, kv 11/E-F, H_{Abs} 84,64 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	2			2pl			
kiti radiniai	9 1	gyvūno kaulai langų stiklo šukės					

P 3, kv 11/E-F, H_{Abs} 84,84 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	1			1			
kiti radiniai	2 12 1 4	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai gel. durų vyro frag. (R. s. Nr. 245) plokštinių koklių kaklelių fr.					

P 3, kv 11/E-F, H_{Abs} 84,90 m gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	8 1	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulas					

P 3, kv 11/E-F, 60 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	10 11	apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai					

P 3, kv 11/D, ats. (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	3 2	gel. smulkūs dirbinių frag. žalv. plokštelių frag.					

P 3, kv 12/D, H_{Abs} 83,77 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gyvūnų kaulai					

P 3, kv 12/E, H_{Abs} 85,09 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
dubeniniai k.	1			1			
kiti radiniai	23 5 1	molio tinko frag. gyvūnų kaulai plokštinio koklio fr.					

P 3, kv 12/E, H_{Abs} 84,89 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	4		1pl	1lė, 2p			
kiti radiniai	6 13 3 1 1 1 1	apdegusio molio tinko frag. gyvūnų kaulai apdege gyvūnų kaulai titnago frag. (<u>R. s. Nr. 243</u>) apsilydžiusio langų stiklo šukė plokštinio koklio (augalinio) frag. plokštinių koklių kaklelių frag.					

P 3, kv 12/E, H_{Abs} 84,95 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	2 2 2						apsilydžiusio langų stiklo šukės gel. kaltinės vinys, nugnybta galvute (R. s. Nr. 267–268) žalv. apsilydžiusios plokštelės

P 3, kv 12/F, H_{Abs} 84,90 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	2		1pl	1pl			
kiti radiniai	7 8 1 1						molio tinko frag. gyvūnų kaulai gargažė langų stiklo šukė

P 3, kv 12/F, H_{Abs} 84,93 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1						gel. kaltinė vinis nugnybta galvute (R. s. Nr. 266)

P 3, kv 13/B, H_{Abs} 84,01 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1						nupjautas gyvūno galūnės kaulas (R. s. Nr. 244)

P 3, kv 13/E, H_{Abs} 84,53 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
apžiasta	1			1 ¹⁸			
kiti radiniai							

¹⁸ Laužytos linijos.

P 3, kv 13/E, H_{Abs} 84,93 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	2		1pl	1pl			
kiti radiniai	3 1 1	gyvūnų kaulai langų stiklo šukė plokštinio koklio fr.					

P 3, kv 13/F, H_{Abs} 84,90 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
apžiesta (?)	1			1			
kiti radiniai	30 15 4	gyvūnų kaulai apdegusių gyvūnų kaulų langų stiklo šukės					

P 3, kv 13/E, H_{Abs} 84,84 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
apžiesta	3		1	2 ¹⁹			
kaimiška (?)	4			4			
kiti radiniai	27 15 1 18	gyvūnų kaulai apdegusių gyvūnų kaulų langų stiklo šukė apdegusio molio tinko fr.					

P 3, kv 13/E, H_{Abs} 84,99 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	2		1pl	1pl			
kiti radiniai	7 3	gyvūnų kaulai apdegusių gyvūnų kaulų					

¹⁹ 1 – dekoruota bangelių eilėmis.

P 3, kv 14/A, H_{Abs} 84,63 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	1		1				
kiti radiniai	4	gyvūnų kaulai					

P 3, kv 14/E, H_{Abs} 84,79 m gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1					1	
kiti radiniai							

P 3, kv 14/F, H_{Abs} 84,63 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	2		1lė, 1pl				
kiti radiniai	19 11	gyvūnų kaulai apdegusių gyvūnų kaulų					

P 3, kv 14/F, H_{Abs} 84,78 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	17 32	gyvūnų kaulai apdegusių gyvūnų kaulų					

P 3, kv 14, 20 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	2		1lė	1lė			
kiti radiniai	2 1 1 18	gyvūnų kaulai plokštinio koklio („apkausto“) frag. plokštinio koklio kaklelio frag. molio tinko frag.					

P 3, kv 15/A, (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	10 10	gyvūnų kaulai apdegusio molio tinko fr.					

P 3, kv 15/E, H_{Abs} 84,70 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gel. dirbinio frag.					

P 3, kv 15/E, H_{Abs} 84,61 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1 1	gel. dirbinio frag. gel. vinis, nugnybta galvute (R. s. Nr. 271) žalv. dirbinio frag. (vėlyvas)					

P 3, kv 15/E, ats. (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gel. vinies frag.					

P 3, kv 15–16/E–F, H_{Abs} 84,61 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	7			7			
oksidacinė	1			1			
glazūruota	11		2p	2lė, 5p		1lė	1 ašelė
kiti radiniai	6 12 6 1	molio tinko frag. gyvūnų kaulai apdege gyvūno kaulai geležinės kaltinės vinies dalis					

P 3, kv 16/A, (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	2			2			
glazūruota	2		1lė	1lė			
kiti radiniai	24 1 1 1 1 1		molio tinko frag. gyvūnų kaulai apdegęs gyvūno kaulas langų stiklo šukė geležinė kaltinė vinis, išlenkta galvute plokštinio koklio kaklelio fr.				

P 3, kv 16/B, H_{Abs} 84,25 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1		gel. vinies dalis gyvūno iltis				

P 3, kv 16/C, paviršius (06-30)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1		gyvūno kaulai				

P 3, kv 16/C, H_{Abs} 84,25 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1		gel. vinies dalis				

P 3, kv 16/E, (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1 4		gyvūno kaulai apdegę gyvūnų kaulai apdegusio molio tinko fr.				

P 3, kv 16/E, H_{Abs} 84,52 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
apžiesta	1		1				
glazūruota	5		1p	2lė, 1p		1p	
puodyniniai k.	2					2	
kiti radiniai	15	gyvūnų kaulų					

P 3, kv 16/E, H_{Abs} 84,43 m gylis (07-02)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	gyvūnų kaulų					

P 3, kv 16/E, H_{Abs} 84,6 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1 1	gel. strypelis gel. kaltinė vinis nugnybta galvute (R. s. Nr. 265) gel. kaltinės vinies frag.					

P 3, kv 16/E, H_{Abs} 84,77 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1	žalv. plokštelė					

P 3, kv 16/F, H_{Abs} 84,32 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	18 2	gyvūno kaulai apdege gyvūnų kaulai					

P 3, kv 16/F, H_{Abs} 84,68 m gylis (06-28)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	1 1	gel. strypelis gel. kaltinė vinis nugnybta galvute (R. s. Nr. 264)					

P 3, kv 16/F, H_{Abs} 84,61 m gylis (06-29)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	2	gel. kaltinių vinių frag.					

P 3, kv 16/E–F, (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	2		1pl.	1lė			
kiti radiniai	2 1 1 3	plokštinių gl. koklių fr. karnyzinio koklio fr. koklio kaklelio fr. plokštinio negl. koklio fr.					

P 3, kv 20 (?)/E–F, H_{Abs} 84,84 m gylis (06-26)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	8		2pl, 1d	5			
dubeniniai k.	1		1k				
kiti radiniai	98 11 1 1 1	molio tinko frag. gyvūnų kaulai apdegęs gyvūno kaulas karnyzinio koklio fr. geležinės vinies fr.					

P 3, kv 20 (?), 20 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	3		1lė	2p			
kiti radiniai	70 1 7 5 1 1 1		apdegusio molio tinko fr. plytos fr. gyvūnų kaulai apdegusio langų šukės gel. vinies fr. plokštinio koklio kaklelio fr. plokštinio koklio fr.				

P 3, kv E–F, 43 cm gylis (06-27)

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	14 5 1		apdegusio molio tinko fr. gyvūno kaulai koklio-karūnėlės fr.				

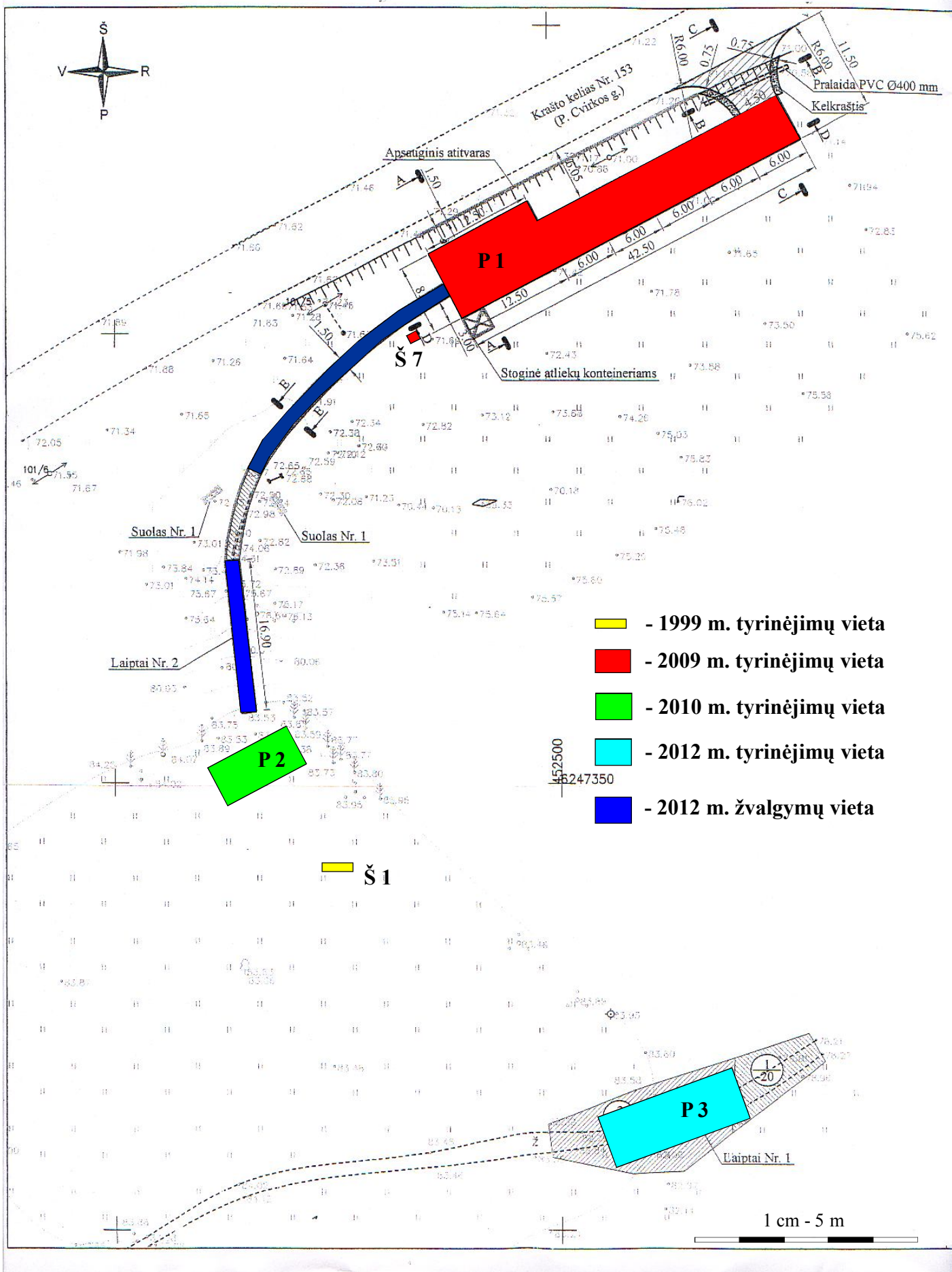
P 3, ats. (07-02)

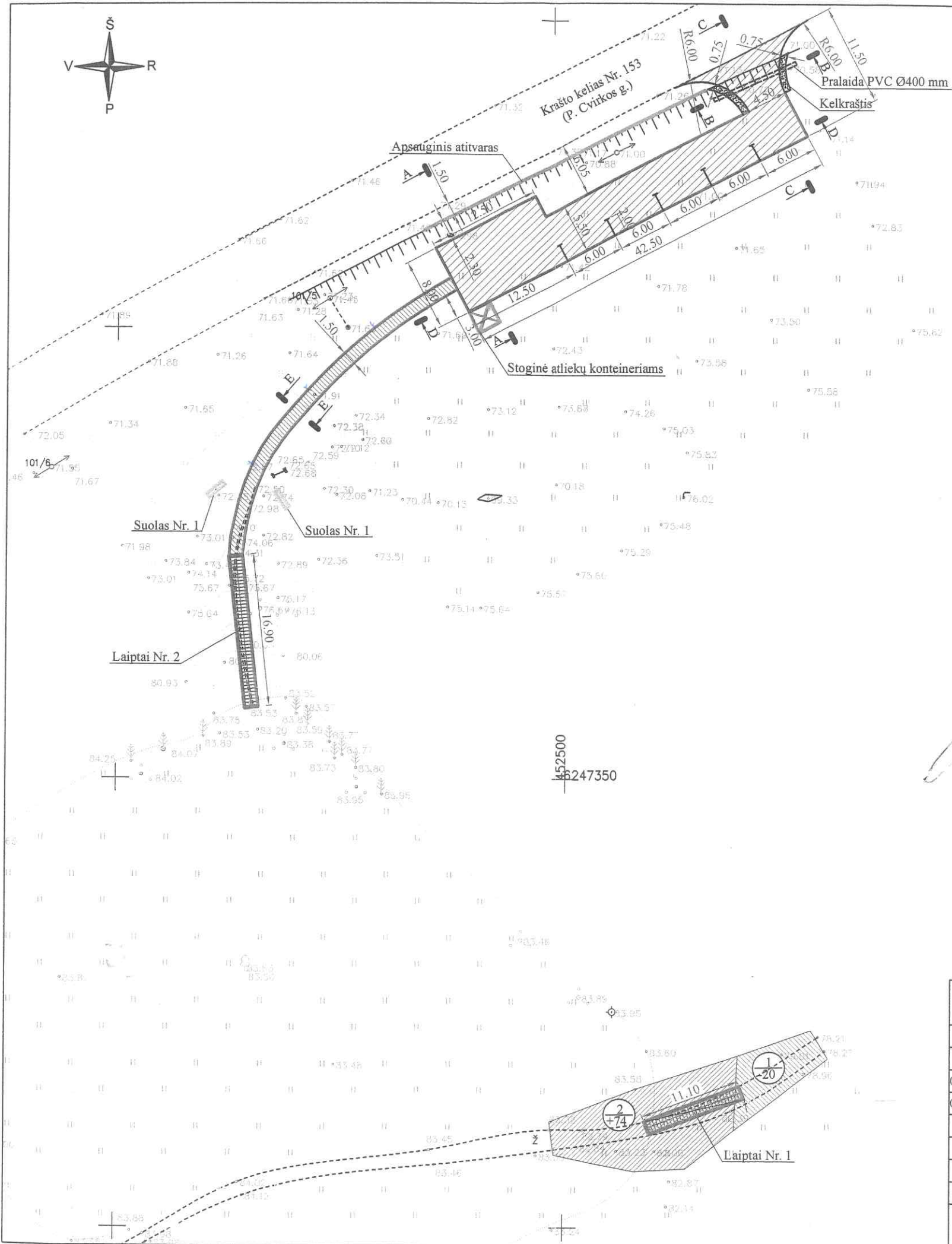
keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
oksidacinė	1		1p				
glazūruota	2		1lė, 1p ²⁰			1p	
kiti radiniai	3+6 3 1 8		gyvūno kaulai apdegusio molio tinko fr. plokštinio koklio fr. gel. vinys nugnybtomis galvutėmis (R. s. Nr. 277–283)				

²⁰ Pakraštėlio briauna dekoruota voleliu – įstrižomis įkartomis.

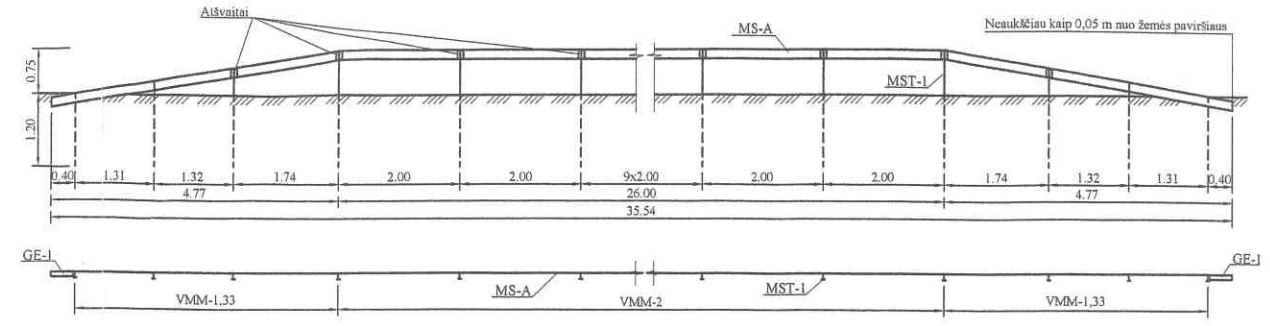
Tyrinėtų vietų planų ir brėžinių sąrašas

1. Tyrinėtos vietos situacijos planas (p. 46).
2. Piliakalnio pritaikymo turizmui projektas (p. 47).
3. Išgraužos užpylimo profilis (p. 48).
4. Sutartiniai ženklai (p. 49).
5. Plotas Nr. 3, PPR sienelė (p. 50).
6. Plotas Nr. 3, ŠŠV sienelė (p. 51).
7. Plotas Nr. 3, R sienelė (p. 52).
8. Plotas Nr. 3, V sienelė (p. 52).
9. Plotas Nr. 3, 1-asis sluoksniu (H_{abs} 83,42–82,71 m) (p. 53).
10. Plotas Nr. 3, 2-asis sluoksniu (H_{abs} 82,86–80,01 m) (p. 54).

Apsauginio atitvaro schema

SUDERINTA: (nuovasa į aikštelę)

Lietuvos automobilių kelių direkcija
Perspektyvinio planavimo skyrius

2009 m. 04 mėn. 07 d.

Prieš pradėdant darbus būtina išsiaiškinti esančią ir vykdančią darbus kelio įrengimo gauti VI "Šilainių regiono kelias"

LAKD Perspektvinio planavimo skyriaus vedėjas

Artūras Aušra 20

SUTARTINIAI ŽENKLAI

- proj. žvirgždo danga
- proj. asfalto danga su pagrindais
- proj. kelkraštis
- proj. gatvės bortas
- proj. įvažiavimas
- užpilamo grunto ribos (ploto numeris, tūris)
- nukasamo grunto ribos (ploto numeris, tūris)

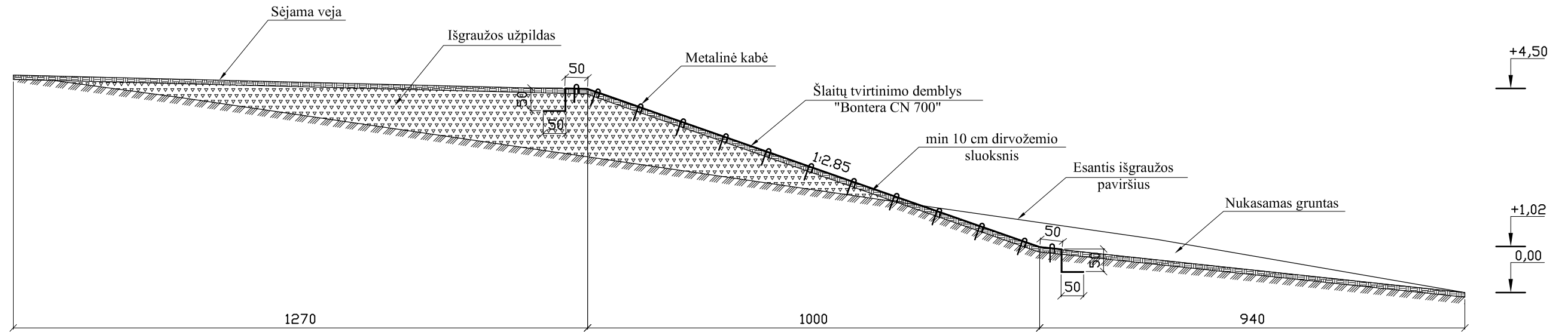
Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Šiaulių teritorinio padalinio vedėjas
Romos Ošišauskas R. Ošišauskas
2009 m. 04 mėn. 17 d.

PASTABOS:

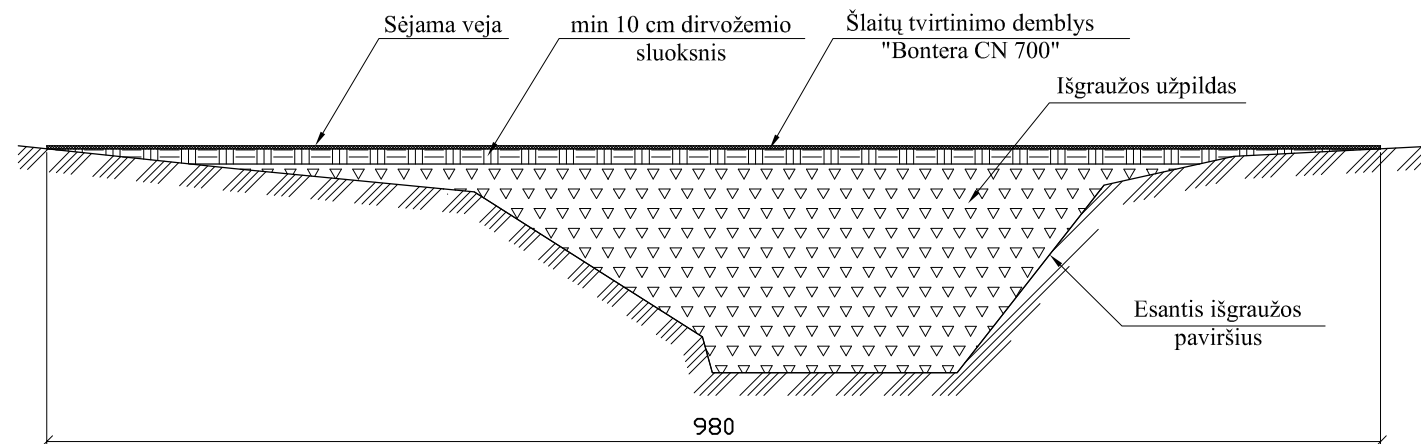
1. Esamas stendas paliekamas.
2. Piliakalnio šlaitas (išgrauža) atstatomas pagal esamą šlaitą.
3. Darbų metu atlikti archeologinius tyrimus
4. Horizontalus aikštelės ženklavimas vykdomas pagal LST 1379 "Kelių ženklavimas".
5. Suolas Nr. 1, stoginė atliekų konteineriams, laiptai Nr.1 ir Nr. 2 pateikti architektūrinėje dalyje (AK-08-21-TP-A).
6. Matmenys pateikti metrais.

Atestato Nr.	UAB "AKETONAS"				Kompleksas:			
	Pareigos	V. Pavardė	Parašas	Data	Objekto pavadinimas:			
0472; A 1102	PV	S.Šimelionis		2008.10	Nacionalinės autoturizmo trasos dalis su informacine sistema Žagarės regioniniame parke			
0472; A 1102	PDV	S.Šimelionis		2008.10	Brėžinio pavadinimas: Žagarės piliakalnio pritaikymas lankymui			
	Projektuotojas	T.Markilevičius		2008.10		Laida		
					0			
Stadija	Užsakovas:				AK-08-21-TP-SP-04	M	Lapas	Lapų
TP	Žagarės regioninio parko direkcija Joniškio r. sav., Žagarė, Šiaulių g. 28					1:500	1	4

Piliakalnio šlaito tvirtinimo išilginis pjūvis
M 1:100

Piliakalnio šlaito tvirtinimo skersinis pjūvis
M 1:50

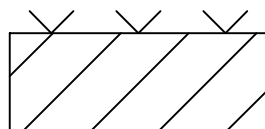

PASTABOS:

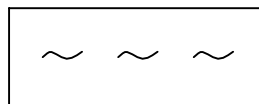
1. Tvirtinamo šlaito vietą žiūrėti pirmame lape.
2. Matmenys pateikti centimetrais.

AK-08-21-TP-SP-04	M	Lapas	Lapų
		4	4

SUTARTINIAI ŽENKLAI

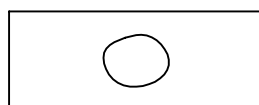
Velėna

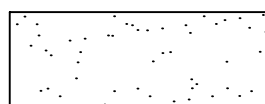
Molis

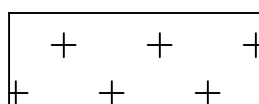
Pilka, juoda
žemė

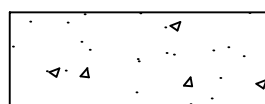
Akmuo

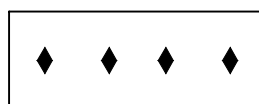
Smėlis

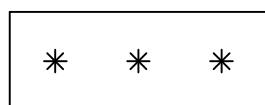
Kalkės

Žvyras

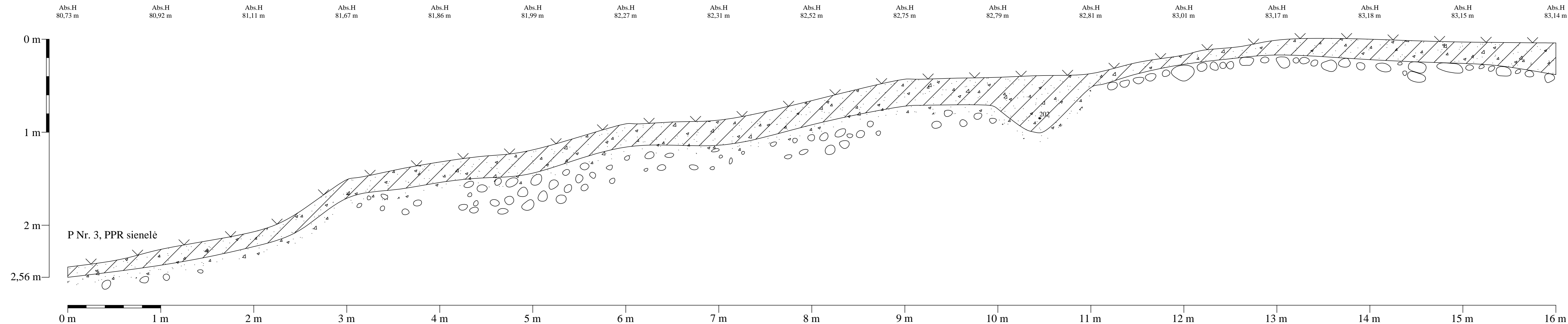
Molio tinkas

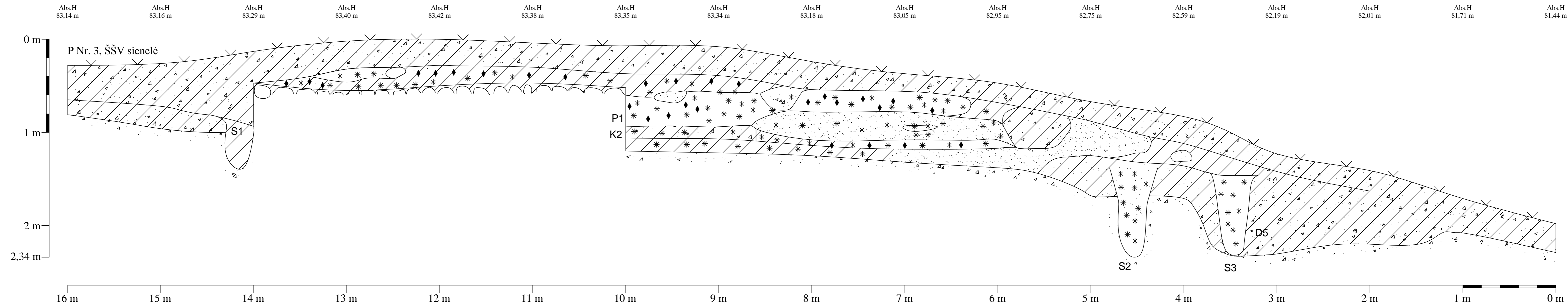
Degėsiai

Pastaba: sutartiniai ženklai gali būti tarpusavyje derinami

Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnis, 2012 m.
Braižė: V. Bičkus

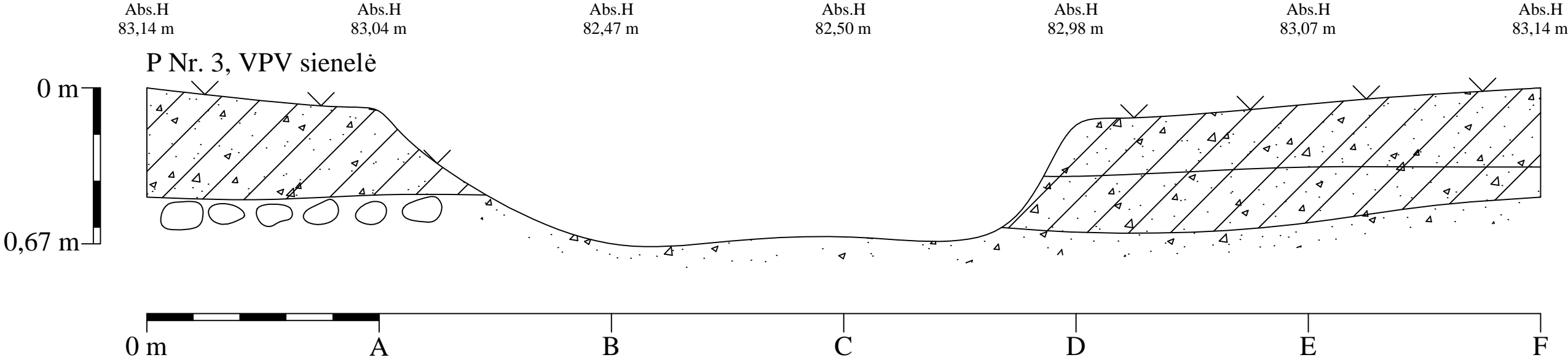
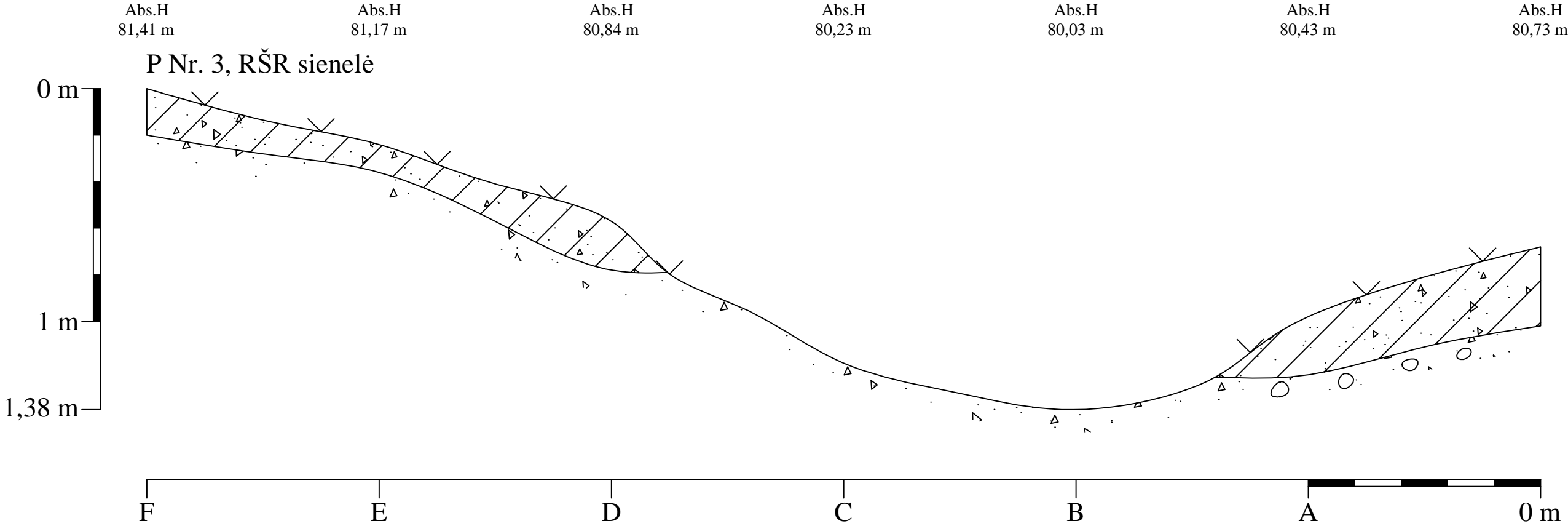

Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnis, 2012 m.
Braižė: V. Bičkus

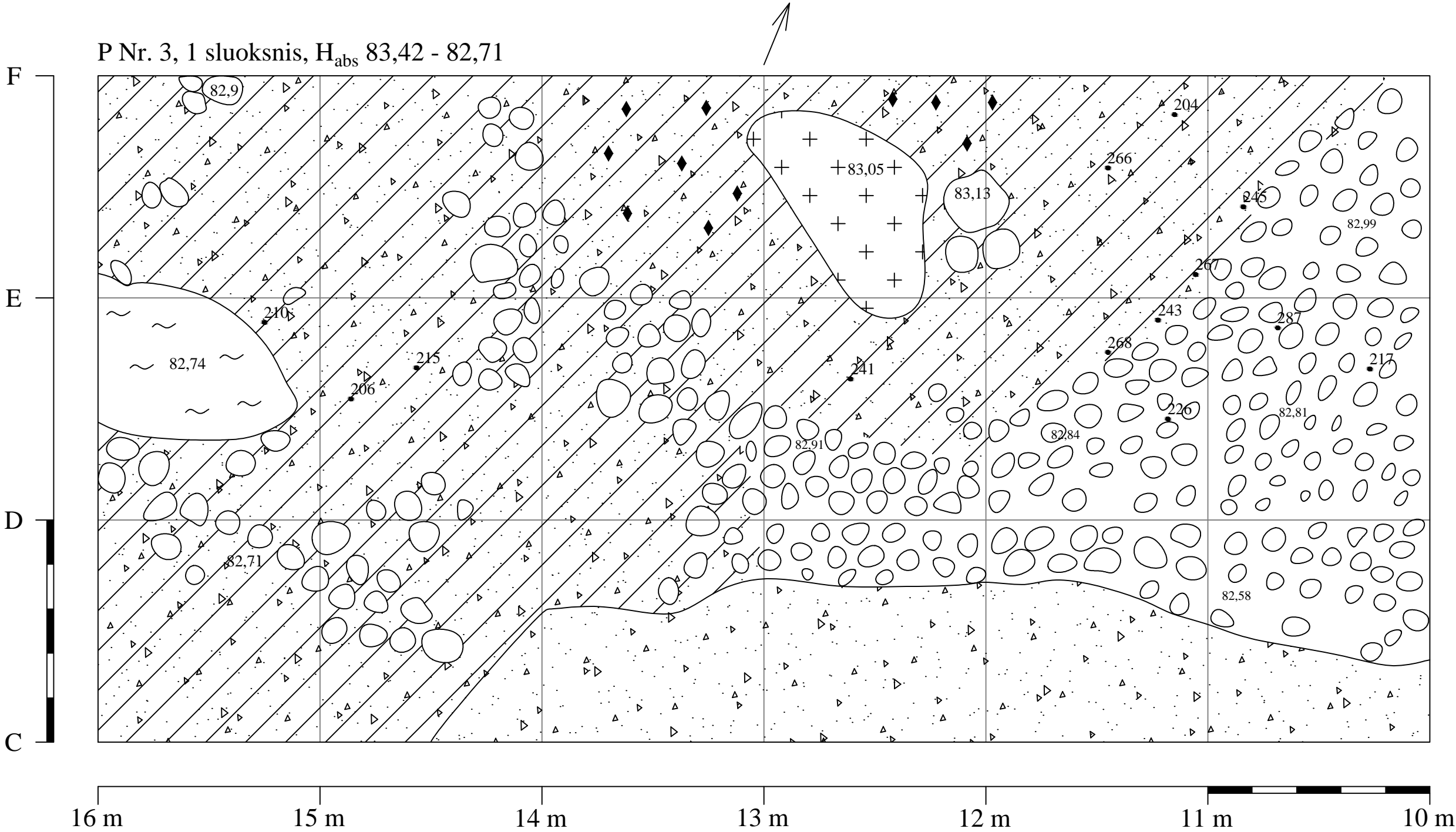
Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnis, 2012 m.

Braižė: V. Bičkus

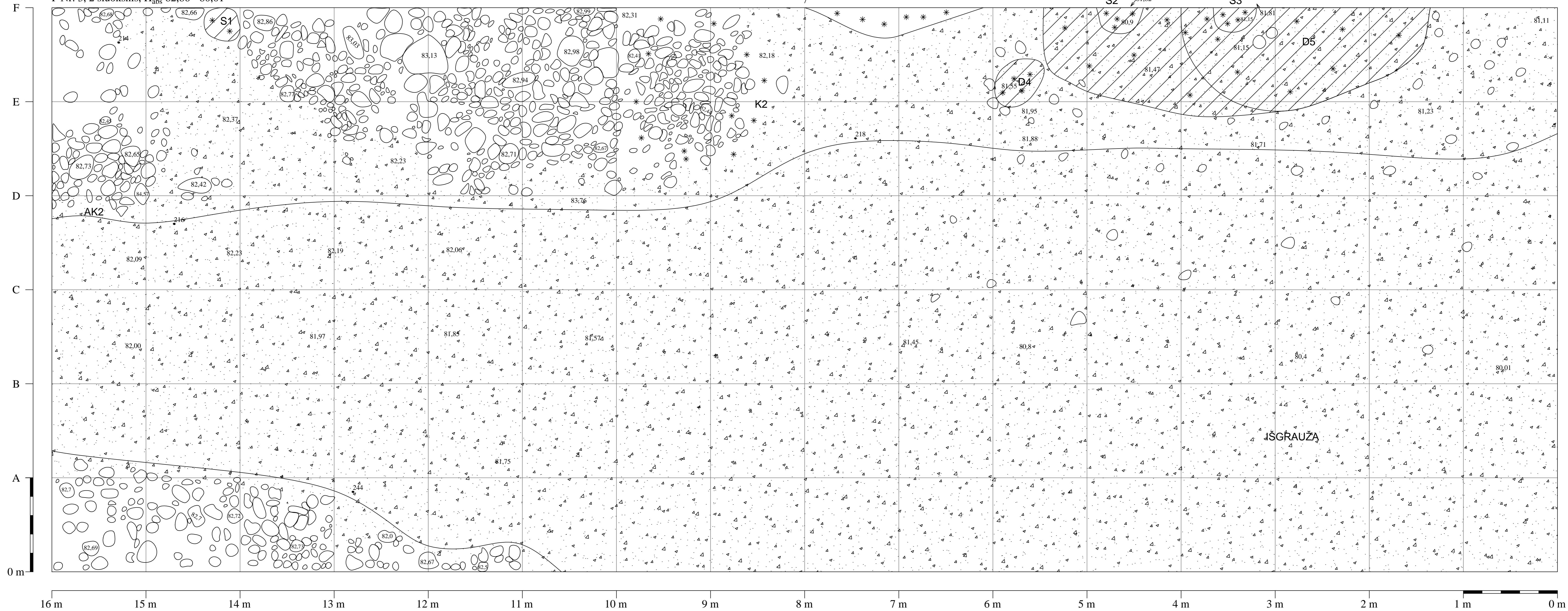
Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnis, 2012 m.

Braižė: V. Bičkus

Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnis, 2012 m.
 Braižė: V. Bičkus

P Nr. 3, 2 sluoksnis, H_{abs} 82,86 - 80,01

Tyrinėtų vietų nuotraukos

Nuotraukų sąrašas:

1. Foto 1. Bendras piliakalnio su papėdės gyvenvieta vaizdas iš paukščio skrydžio. *R. Kraujalio nuotr.*
2. Ploto Nr. 3 ir laiptų Nr. 1 vieta iš R prieš tyrimus.
3. ŠŠV sienelė, kv 1–8, duobės Nr. 4, 5, stulpavietės Nr. 2, 3. *Failas 7644.*
4. ŠŠV sienelė, kv 1–6, duobė Nr. 5, stulpavietės Nr. 2, 3. *Failas 7857.*
5. ŠŠV sienelė, kv 1–7, duobės Nr. 4, 5, stulpavietės Nr. 2, 3. *Failas 7654.*
6. ŠŠV sienelė, kv 14–15, stulpavietė Nr. 1. *Failas 7705.*
7. Duobė Nr. 4. *Failas 7646.*
8. ŠŠV sienelė, kv 5–10, krosnies Nr. 2 vieta. *Failas 7736.*
9. ŠŠV sienelė, kv 8–10, krosnies Nr. 2 vieta. *Failas 7735.*
10. ŠŠV sienelė, kv 7–16, krosnies Nr. 2 vieta. *Failas 7716.*
11. Atidengiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, iš ŠV. *Failas 7635.*
12. Atidengiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 10–16/E–F. *Failas 7648.*
13. Atidengiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 9–16/E–F. *Failas 7650.*
14. Atidengiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kalkių sluoksnis, kv 12–16/E–F. *Failas 7649.*
15. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 10–15/E–F. *Failas 7730.*
16. Akmenų sutvirtinimo liekanos, krosnies Nr. 2 vieta, kv 12–14/E–F. *Failas 7728.*
17. Akmenų sutvirtinimo liekanos, krosnies Nr. 2 vieta, kv 11–14/E–F. *Failas 7720.*
18. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 13–16/A. *Failas 7706.*
19. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 1–16/A. *Failas 7707.*
20. Krosnis Nr. 2. *Failas 7683.*
21. Krosnis Nr. 2. *Failas 7675.*
22. Krosnies Nr. 2 pjūvis. *Failas 7698.*
23. Krosnies Nr. 2 pjūvis. *Failas 7700.*
24. Krosnies Nr. 2 pjūvis, kv 8–10/E–F. *Failas 7701.*
25. PPR sienelė, iš ŠR (apačios). *Failas 7633.*
26. PPR sienelė, kv 9–10,5, iš ŠR (apačios). *Failas 7632.*
27. Iširtas plotas Nr. 3 iš ŠR (apačios). *Failas 7715.*
28. Iširtas plotas Nr. 3 iš PV (viršaus). *Failas 7731.*
29. Iširtas plotas Nr. 3 iš ŠV (viršaus), akmenų sutvirtinimų liekanos. *Failas 7713.*
30. Iširtas plotas Nr. 3 iš ŠV (viršaus). *Failas 7742.*
31. Baigtas tirti plotas Nr. 3 ir jo tyrėjai. *Failas 7744.*
32. Užkastas plotas Nr. 3. *Failas 7864.*
33. Papildomu gruntu užpilta išgrauža, ploto Nr. 3 ir laiptų Nr. 1 vieta. *Failas 7722.*
34. Piliakalnis ir laiptų Nr. 2 vieta ir tako vieta iš ŠR prieš tyrimus
35. Piliakalnis ir laiptų Nr. 2 vieta ir tako vieta iš ŠR prieš tyrimus
36. Laiptų Nr. 2 vieta su poliais ir tako vieta.
37. Laiptų Nr. 2 vieta su poliais ir tako vieta. *Failas 8724.*
38. Ietigalio įtvara ir arbaletu strėlių antgaliai. R. s. Nr. 213, 210, 212, 211. *Failas 8417.*
39. Dvirankio kalavijo buoželė. R. s. Nr. 207. *Failas 8414.*
40. Kirvio dalis ir pleištai. R. s. Nr. 208, 209. *Failas 8418.*
41. Geležinė diržo sagtis. R. s. Nr. 214. *Failas 8412.*
42. Susuktos vielutės dalis, žiedas, rombo formos pakabutis. R. s. Nr. 217, 215, 240, 216. *Failas 8255.*
43. Geležinės kaltinės vinyš nugnybtomis galvutėmis. R. s. Nr. 269, 272, 268, 263, 281, 227, 231, 280, 279, 273, 228, 242, 278, 277. *Failas 8442.*
44. Geležinės kaltinės vinyš nugnybtomis galvutėmis iš krosnies Nr. 2. R. s. Nr. 251, 249, 250, 253, 252, 254, 255. *Failas 8439.*

45. Geležinės kaltinės vinys užlenktomis galvutėmis. R. s. Nr. 261, 275, 229, 236, 237, 258. *Failas 8440.*
46. Brūkšniuota (?) keramika. Kv 10-E, 9–10/D. *Failas 8282.*
47. Žalvarinio indo fragmentai. R. s. Nr. 223, 222, 248. Krosnis Nr. 2. *Failas 8465.*
48. Titnago nuoskala. R. s. Nr. 243. Krosnis Nr. 2. *Failas 8432.*
49. Gargažė. *Failas 8434.*
50. Kaulinių kriauninių frag. R. s. Nr. 247, 246. *Failas 8435.*
51. Nupjauto kaulo dalis. R. s. Nr. 244. *Failas 8433.*
52. Sidabrinė saga. R. s. Nr. 218. *Failas 8256.*
53. Durų vyro dalis. R. s. Nr. 245. *Failas 8426.*
54. Geležinės statybinės detalės. R. s. Nr. 241, 219. *Failas 8436.*
55. Geležinės kaltinės vinys. R. s. Nr. 232, 234, 257, 230, 238, 226, 239, 233, 259, 260. *Failas 8437.*
56. Plokštinių ir karnyzinio koklių frag. R. s. Nr. 285, 287, 286. *Failas 8232.*

Foto 1.
Bendras piliakalnio su papėdės gyvenvietės vaizdas iš paukščio skrydžio.
R. Kraujalio nuotr.

Foto 2. Ploto Nr. 3 ir laiptų Nr. 1 vieta iš R prieš tyrimus

Foto 3. ŠŠV sienelė, kv 1-8, duobės Nr. 4, 5, stulpvietės Nr. 2, 3

Foto 4. ŠŠV sienelē,
kv 1-6, duobē Nr. 5,
stulpvietēs Nr. 2, 3

Foto 5. ŠŠV sienelē,
kv 1-7, duobēs Nr. 4, 5,
stulpvietēs Nr. 4, 5

Foto 6. ŠŠV sienelē,
kv 14-15,
stulpvietēs Nr. 1

Foto 7. Duobė Nr. 4

Foto 7. ŠŠV sienelė,
kv 5-10,
krosnies Nr. 2 vieta

Foto 8. ŠŠV sienelė,
kv 8-10,
krosnies Nr. 2 vieta

Foto 9. ŠŠV sienelė,
kv 7-16,
krosnies Nr. 2 vieta

Foto 11.
Atidengiamos akmenų
sutvirtinimo liekanos,
iš ŠV

Foto 12. Atidengiamos
akmenų sutvirtinimo
liekanos, kv 10-16/E-F

Foto 13. Atidengiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 9-16/E-F

Foto 14. Atidengiamos akmenų sutvirtinimo liekanos, kalkių sluoksnis, kv 12-16/E-F

Foto 15. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 10-15/E-F

Foto 16. Akmenų sutvirtinimo liekanos, krosnies Nr. 2 vieta, kv 12-14/E-F

Foto 17. Akmenų sutvirtinimo liekanos, krosnies Nr. 2 vieta, kv 11-14/E-F

Foto 18. Akmenų sutvirtinimo liekanos, kv 13-16/A

Foto 19. Akmenų
sutvirtinimo liekanos,
kv 1-16/A

Foto 20. Krosnis Nr. 2 pjūvis

Foto 21. Krosnis Nr. 2

Foto 22.
Krosnies Nr. 2 pjūvis

Foto 23.
Krosnies Nr. 2 pjūvis

Foto 24.
Krosnies Nr. 2 pjūvis,
kv 8-10/E-F

Foto 25. PPR sienelē,
iš ŠR (apačios)

Foto 26. PPR sienelē,
kv 9-10,5,
iš ŠR (apačios)

Foto 27.
Ištirtas plotas Nr. 3
iš ŠR (apačios)

Foto 28.
Ištirtas plotas Nr. 3
iš PV (viršaus)

Foto 29.
Ištirtas plotas Nr. 3
iš ŠV (viršaus),
akmenų sutvirtinimų
liekanos

Foto 30.
Ištirtas plotas Nr. 3
iš ŠV (viršaus)

Foto 31.
Baigtas tirti plotas Nr. 3
ir jo tyrėjai

Foto 32.
Užkastas plotas Nr. 3

Foto 33. Papildomu
gruntu užpilta išgrauža,
ploto Nr. 3 ir
laiptų Nr. 1 vieta

Foto 34. Piliakalnis ir
laiptų Nr. 2 vieta ir tako
vieta iš ŠR prieš tyrimus

Foto 35. Piliakalnis ir
laiptų Nr. 2 vieta ir
tako vieta iš ŠR prieš
tyrimus

Foto 36. Laiptų Nr. 2 vieta su poliais ir tako vieta

Foto 37. Laiptų Nr. 2 vieta su poliais ir tako vieta

Foto 38. Ietigalio įtvara ir arbaletų strėlių antgaliai. R. s. Nr. 213, 210, 212, 211

Foto 39.
Dvirankio kalavijo
buoželė.
R. s. Nr. 207

208

209

Foto 40.
Kirvio dalis ir kylis.
R. s. Nr. 208, 20

Foto 41.
Geležinė diržo sagtis.
R. s. Nr. 214

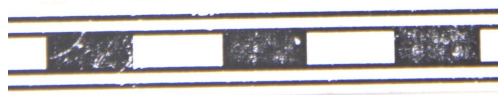

Foto 42. Susuktos vielutės, žiedas, rombo formos pakabutis.
R. s. Nr. 217, 215, 240, 216

Foto 43. Geležinės kaltinės vinys nugnybtomis galvutėmis.
R. s. Nr. 269, 227, 268, 263, 281, 227, 231, 280, 279, 273, 228, 242, 278, 277

Foto 44. Geležinės kaltinės vinys nugnybtomis galvutėmis iš krosnies Nr. 2.
R. s. Nr. 251, 249, 250, 253, 252, 254, 255

Foto 45. Geležinės kaltinės vinys užlenktomis galvutėmis.
R. s. Nr. 261, 275, 229, 236, 237, 258

Foto 46. Brūkšniuota (?) keramika.
Kv 10-E, 9-10/D

Foto 47. Žalvarinio indo fragmentai.
R. s. Nr. 223, 222, 248.
Krosnis Nr. 2

Foto 48. Titnago nuoskala.
R. s. Nr. 243. Krosnis Nr. 2

Foto 49. Gargažė

Foto 50. Kaulinių kriauninių frag.
R. s. Nr. 247, 246

Foto 51. Nupjauto kaulo dalis. R. s. Nr. 244

Foto 52. Sidabrinė saga. R. s. Nr. 218

Foto 53. Durų vyrio dalis. R. s. Nr. 245

Foto 54. Geležinės statybinės detalės. R. s. Nr. 241, 219

Foto 55. Geležinės kaltinės vėnys. R. s. Nr. 232, 234, 257, 230, 238, 226, 239, 233, 259, 260

Foto 56. Plokštinių ir karnyžinio koklių frag. R. s. Nr. 285, 287, 286

Tyrėjas: dr. Ernestas Vasiliauskas
mob. tel. 8 682 10141

Užsakovas: Žagarės regioninis parkas

Patvirtinta Užsakovo:

Data:

Žagarės (Žvelgaičio) I piliakalnio (595KP/23857) (Joniškio r.)
archeologinių tyrimų 2012 metais

PROJEKTAS

Joniškis, 2012 m. birželio 19 d.

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Bendrieji duomenys

2012 m. UAB „Meba“ Žagarės regioninio parko (ŽRP) užsakymu ketina nukastą pylimo dalį užpilti gruntu (74 m³) ir piliakalnio 2 vietoje (minėto nuardyto pylimo dalyje ir Š šlaite) įrengti laiptus – taip objektą pritaikyti lankymui.

Prieš ir statybos darbų metu šlaito ir nuardyto pylimo (vietose numatyta atlikti archeologinius tyrimus ir žvalgymus. Perkasimas pylimo PR dalyje siekia iki 9,8 m pločio viršuje. Jis galėjo būti padarytas tiek XVI–XVII a. kai piliakalnyje buvo įrengta Senosios Žagarės dvaro sodyba, tiek, pasak žagariečių, XX a. viduryje įrengiant moto trasą. Kultūriniai sluoksniai galėjo būti suardyti gal net iki žemio (žr. profilų foto).

Tyrimų užsakovas ŽRP.

Tyrimuose dalyvaus – archeologinę praktiką atliks Šiaulių universiteto istorijos specialybės III kurso studentai.

Tyrimų pobūdžio pagrindimas

Archeologinius tyrimus atlikti laiptų Nr. 1 (l – 11,1 m, plotis – 1,52 m) – suardyto PR pylimo vietoje – atidengti ir užfiksuoti pylimo pjūvį bei ištirti išlikusius (?) pylimo apatinius sluoksnius; archeologinius žvalgymus atlikti laiptų Nr. 2 (l – 16,9 m, plotis – 1,52 m, 20 polių – 10 porų, skersmuo – 0,25 m) – Š šlaito vietoje (gręžiamų 20 polių vietoje stebėti ir fiksuoti išimtą gruntą).

Archeologinių tyrimų tikslas

Judinamo grunto vietoje ištirti, užfiksuoti kultūrinius sluoksnius, objektus, surinkti radinius.

Tyrimų apimtys

Nuardyto pylimo vietoje tiriamas bendras 99 m² plotas (11x9 m), laiptų vietoje žvalgomos 20 polių išgrąžos (žr. situacijos planus).

Tyrimų trukmė

2012 m. liepos–rugpjūčio mėn.

Ankstesni archeologiniai tyrimai

Archeologiniai tyrinėjimai Žagarės (Žvelgaičio) I piliakalnio ir papėdės gyvenvietėje vykdyti 1956 m. (ištirtas 50 m² plotas), 1999 m. (iškastas 1 šurfas, ištirtas 3 m² plotas), 2009–2010 m. (iškasti 2 plotai, ištirtas 315 m² plotas).

2010 m. piliakalnyje tyrinėtame plote išskirti 3–4 sluoksniai, o pagal radinius objektus – 2 horizontai:

1. XIII a. antrosios pusės – XV a. pirmosios pusės (?) horizontas išskirtas pagal tipologinius dirbinių (geležinę kalavijo buoželę, arba leto strėlių antgalius, kamanų (?) plokšteles, žalvarinius žvangučius, pakabučius, geležinius peilius ir jų fragmentus, pasagines seges ir jų fragmentus, ankstyvą žištą keramiką (beveik visi puodai dekoruoti horizontalių linijų ir bangelių kombinacija) bei C₁₄ tyrimus. Šis horizontas siejamas su Žagarės II piliakalnyje buvusia Livonijos ordino statyta pilimi, kurios statyba netiesiogiai minima 1271 m. rugpjūčio 27 d. dokumente.

2. XVI a. pabaigos – XVII a. horizontas išskirtas pagal 7 XVI a. antrosios pusės – XVII a. monetas, žaliai glazūruotų plokštinių koklių fragmentus, negausią žištą oksidacinę glazūruotą, neglazūruotą ir kaimišką keramiką. Šis horizontas yra siejamas su piliakalnyje buvusia Senosios Žagarės dvarvieta (valdyta dvarininkų Syrevičių ir vėliau Umiastauskių).

Įžemis – žvyras atsidengė 64–76–86 cm, o duobėse – 130–182 cm gylyje.

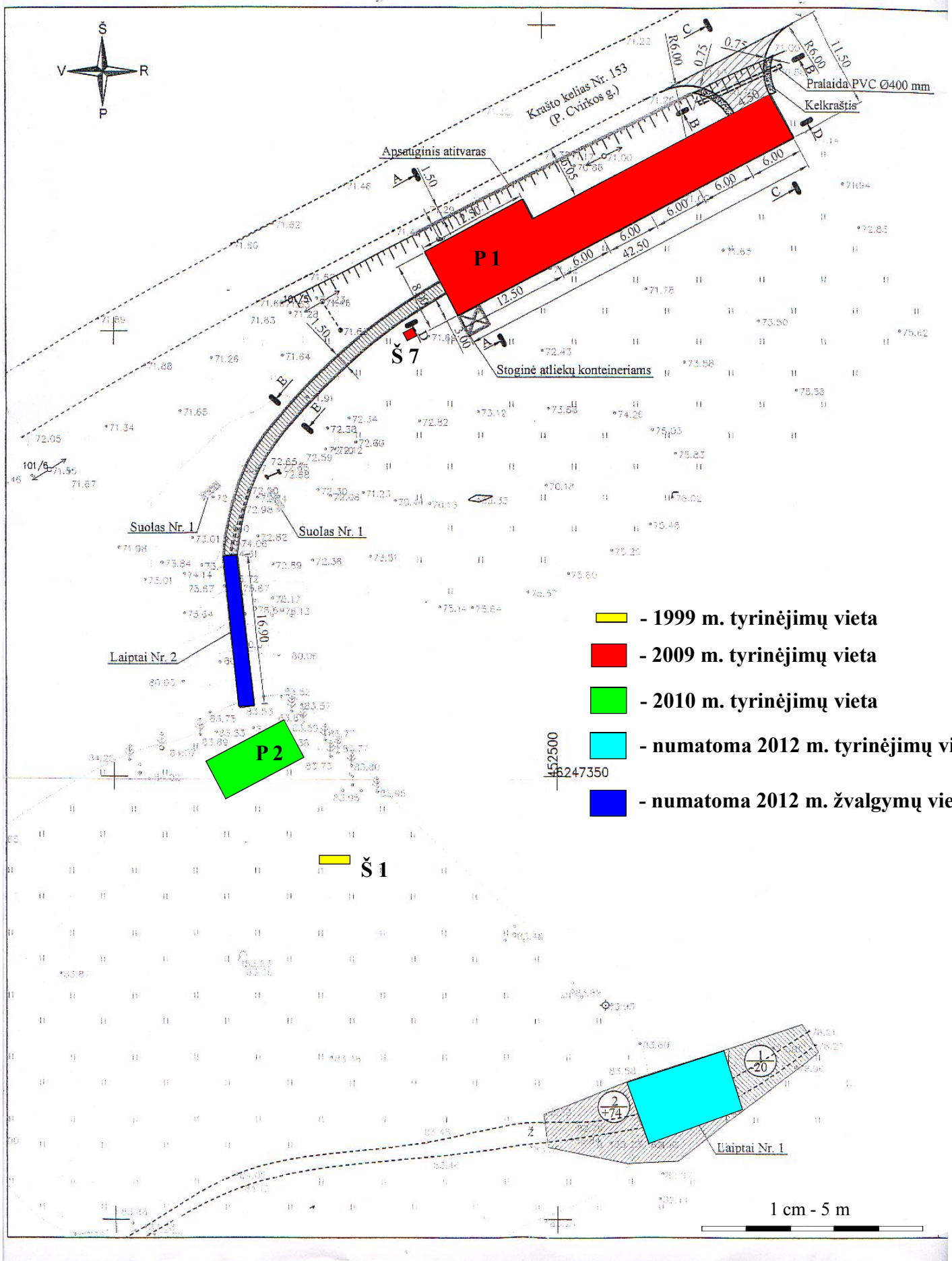
Apie tyrimų istoriją ir pačius tyrimus žr. plačiau: Vasiliauskas E., *Žagarės II (Žvelgaičio) piliakalnio ir kapinyno radiniai (kai kuriais Žagarės XII–XIII a. istorijos klausimais)*, Lietuvos archeologija, Vilnius, 2008, T. 33, p. 153–186; Idem, *Žagarės (Žvelgaičio) piliakalnio II papėdės gyvenvietė*, ATL 2009 metais, Vilnius, 2010, p. 72–77; Idem, *Žagarės (Žvelgaičio) piliakalnis II ir Senosios Žagarės dvarvietė*, ATL 2010 metais, Vilnius, 2011, p. 72–83.

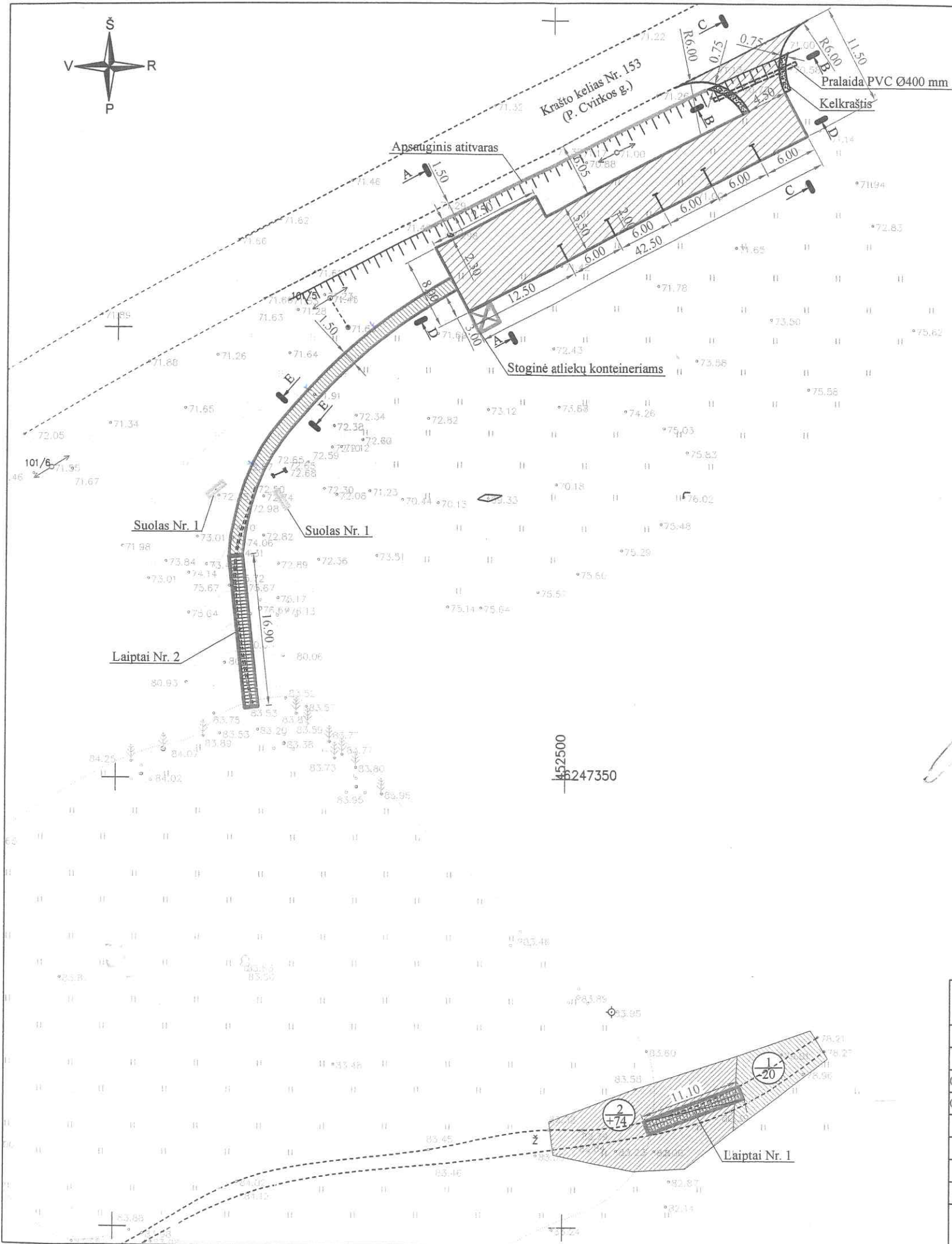
PRIDEDAMA:

1. Archeologinių tyrinėjimų vietų Žagarės II piliakalnyje ir papėdės gyvenvietėje 1998–2012 m. situacijos planas;
2. Žagarės II piliakalnyje numatytų įrengti laiptų situacijos planas ir nukasto pylimo profilis (2 lapai).
3. Objekto fotofiksacija prieš tyrimus (4 foto).

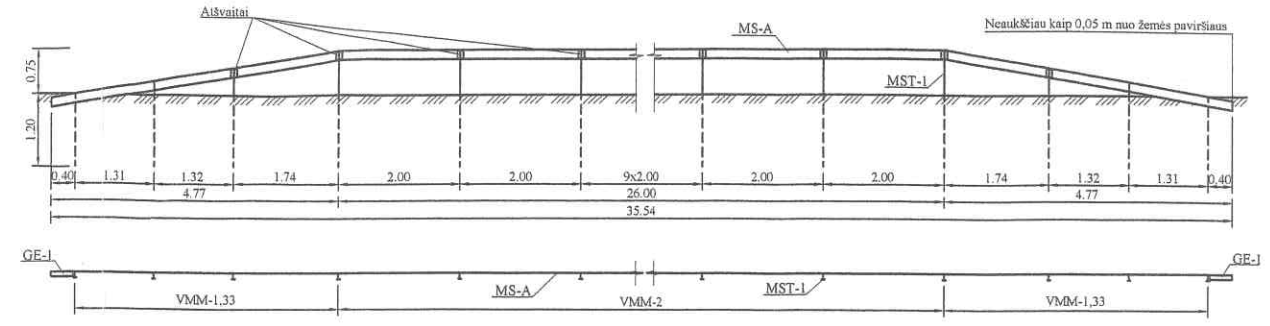
archeologas dr. Ernestas Vasiliauskas

Apsauginio atitvaro schema

SUDERINTA: (nuovasa į aikštelę)

Lietuvos automobilių kelių direkcija
Perspektyvinio planavimo skyrius

2009 m. 04 mėn. 07 d.

*Prieš pradėdant darbus būtina išsiaiškinti esančią
ir vykdyti darbus kelio įrengimo ypatybių
VI "Šilutės regiono kelias"*

LAKD Perspektvinio planavimo skyriaus
vedėjas

Artūras Aušra
20

SUTARTINIAI ŽENKLAI

- proj. žvirgždo danga
- proj. asfalto danga su pagrindais
- proj. kelkraštis
- proj. gatvės bortas
- proj. įvažiavimas
- užpilamo grunto ribos (ploto numeris, tūris)
- nukasamo grunto ribos (ploto numeris, tūris)

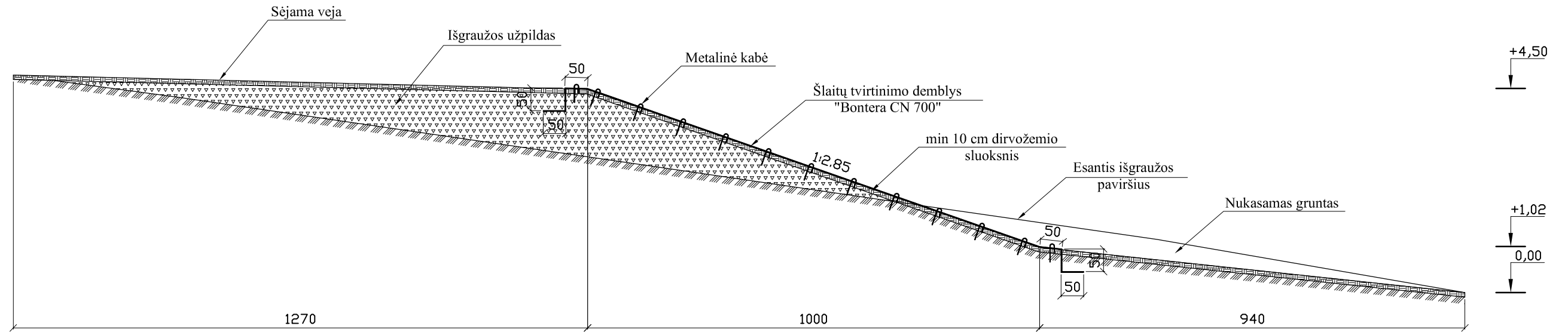
Kultūros paveldo departamento prie
Kultūros ministerijos Šiaulių teritorinio
padalinio vedėjas
Romas Ošišauskas R. Ošišauskas
2009 m. 04 mėn. 17 d.

PASTABOS:

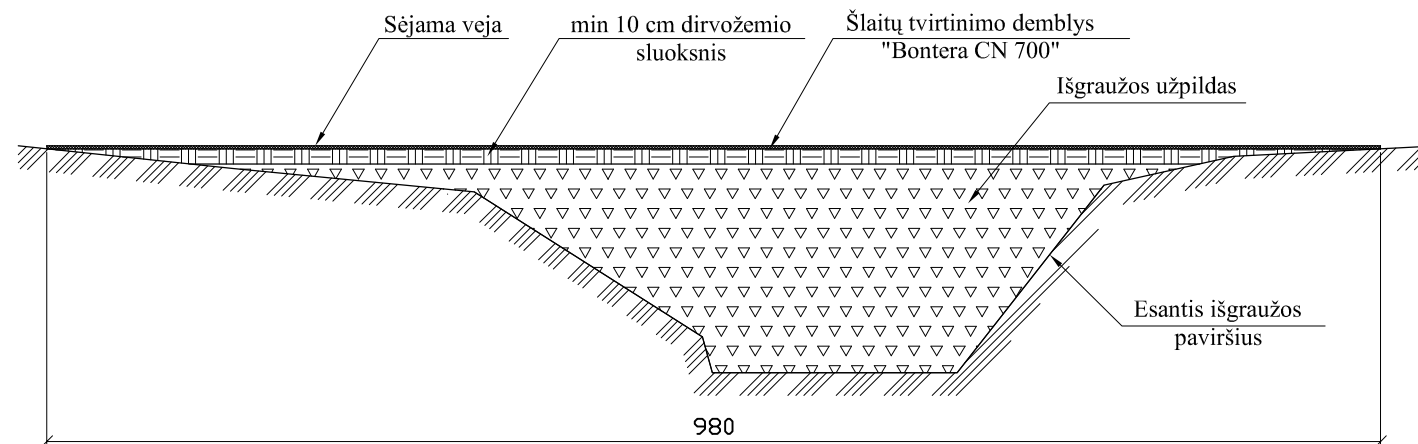
1. Esamas stendas paliekamas.
2. Piliakalnio šlaitas (išgrauža) atstatomas pagal esamą šlaitą.
3. Darbų metu atlikti archeologinius tyrimus
4. Horizontalus aikštelės ženklavimas vykdomas pagal LST 1379 "Kelių ženklavimas".
5. Suolas Nr. 1, stoginė atliekų konteineriams, laiptai Nr.1 ir Nr. 2 pateikti architektūrinėje dalyje (AK-08-21-TP-A).
6. Matmenys pateikti metrais.

Atestato Nr.	UAB "AKETONAS"				Kompleksas:			
	Pareigos	V. Pavardė	Parašas	Data	Objekto pavadinimas:			
0472; A 1102	PV	S.Šimelionis		2008.10	Nacionalinės autoturizmo trasos dalis su informacine sistema Žagarės regioniniame parke			
0472; A 1102	PDV	S.Šimelionis		2008.10	Brėžinio pavadinimas: Žagarės piliakalnio pritaikymas lankymui			
	Projektuotojas	T.Markilevičius		2008.10		Laida		
					0			
Stadija	Užsakovas:				M	Lapas	Lapų	
TP	Žagarės regioninio parko direkcija Joniškio r. sav., Žagarė, Šiaulių g. 28				AK-08-21-TP-SP-04	1:500	1	4

Piliakalnio šlaito tvirtinimo išilginis pjūvis
M 1:100

Piliakalnio šlaito tvirtinimo skersinis pjūvis
M 1:50

PASTABOS:

1. Tvirtinamo šlaito vietą žiūrėti pirmame lape.
2. Matmenys pateikti centimetrais.

AK-08-21-TP-SP-04	M	Lapas	Lapų
		4	4

Piliakalnis ir laiptų Nr. 2 vieta iš ŠR

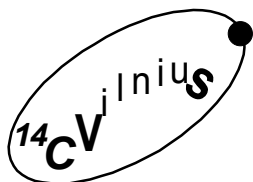
Piliakalnis ir laiptų Nr. 2 vieta iš ŠR

Piliakalnis ir laiptų Nr. 2 vieta iš ŠR

Piliakalnio pylimas ir laiptų Nr. 1 vieta iš R

GAMOS TYRIMŲ CENTRAS
RADIOIZOTOPINIŲ TYRIMŲ LABORATORIJA

T.Ševčenkos 13, Vilnius, 03223, Lietuva

Tel. 2104 703

E-paštas mazeika@geo.lt

¹⁴C TYRIMŲ PROTOKOLAS NR. RTL-166

Ėminius pateikė: E. Vasiliauskas, UAB „Sovis“.

Objektas: Kaulų medžiaga.

Pateikimo data: 2012-08-14.

Eil. Nr.	Regi-str. Nr.	Lab. indeksas, Vs-	Tyrimų objekto (mėginio) aprašymas	Tirta medžiaga	Ben-zeno kiekis, g	¹⁴ C aktyvu-mas, pMC	Amžius pagal ¹⁴ C, metai (BP)	Pak-laida, metai (arba pMC) ($\pm 1\sigma$)	Kalibruotas amžius*, metai 1σ ir 2σ intervalams (68,2% ir 95,4% tikimybės) (cal. AD ar BC) (naudoti pabraukta)
1	1711	2274	Žagarės (Žvelgaičio piliakalnis), P Nr. 3, kv 9-F, H abs. 84,62 m	TOC	2,4996	88,30	1000	50	<u>985-1050 AD (43,4%)</u> 1085-1125 AD (18,8%) 1140-1150 AD (6,0%) 900-920 AD (2,9%) 960-1160 AD (92,5%)
2	1710	2276	Žagarės (Žvelgaičio piliakalnis), P. Nr. 3, kv 8-F, H abs. 84,4m	TOC	1,7804	86,71	1145	40	830-840 AD (5,3%) <u>865-970 AD (62,9%)</u> 780-985 AD (95,4%)

Tyrimų metodas: skystų scintiliatorių beta spektrometrijos.

Leidimo Nr. 1AT-188 (2007-11-29).

Tyrimų atlikimo data: 2012-09-11 – 2012-10-18.

Tyrimus atliko: inž. Ž. Skuratovič
inž. N. Skuodienė
vyr. inž. G. Davainis
v.m.d. dr. R. Petrošius

Protokolo išdavimo data: 2012-10-18.

* Kalibravimo programa – OxCal 3.10 (Bronk Ramsey C., 2001. Development of the Radiocarbon Program OxCal. *Radiocarbon*, 43 (2A), pp. 355-363).

* Kalibravimo kreivė – **IntCal2009** (Reimer P.J. et al., 2009. *Radiocarbon*, 51, pp. 1111-1150).

Laboratorijos vadovas
Prof. habil. dr.

J. Mažeika

Akademinio jaunimo vasaros stovykla-seminaras Balandiškyje

Salvijus KULEVIČIUS,
Istorijos katedra

Šių metų rugpjūčio 19–25 d. Balandiškyje ir Pašušvyje (Radviliškio rajonas) vyko tarpuniversitetinė akademinio jaunimo stovykla-seminaras „Laisvės kovų atmintis: Sąjū sodybos Balandiškyje aktualizavimas ir atgaivinimas“. Stovyklos organizatorius – Šiaulių universiteto Istorijos katedra. Stovykla siekta ugdyti jaunimo istorinę ir paveldosauginę sąmonę bei visuomenei priminti apie išskirtinę mūsų krašto ir visos Lietuvos vertybę – Sąjū sodybą Balandiškyje. Norėję pasidalyti šios stovyklos idėja, buitimi ir įspūdžiais.

Priešistorė

Stovyklos idėja gimė 2012 m. kovo 1 d., tačiau jos priešistorė prasidėjo dar 2010 metais. Ir viskas prasidėjo nuo vienos sodybos Balandiškyje kaime. Ši nuošali ir kukli sodyba neturi oficialaus adreso, tačiau žinoma kaip *Sąjū sodyba*. Vardą ji gavo nuo šeimininkų – Sąjū – pavardės.

Sodybėlės būta neturtingos ir nedidelės: stovėjo medinis gyvenamasis namas, ūkinis pastatas, šulinys, keli kiti nedideli statiniai, sodas. Šiandien likę dar mažiau – tik gyvenamojo namo griuvėsiai ir sodas. Ko gero, viskas taip ir toliau būtų dūlėję, kol nepastebimai būtų išnykę kaip ir šimtai kitų Lietuvos kaimo sodybų. Bet vienas praetis įvykis neleido visiškai užmiršti šios sodybos. 1949 m. vasario mėnesį Sąjū sodyboje susikirto aštuonių Lietuvos partizanų vadų (Jono Žemaičio-Vytauto, Aleksandro Grybino-Fausto, Vytauto Gužo-Kardo, Juozo Šibailos-Merainio, Broniaus Liesio-Nakties, Leono Grigonio-Užpalio, Adolfo Ramausko-Vanago, Petro Bartkaus-Žadgailos) keliai. Kaip mena šių įvykių liudininkas Viktoras Šniuolis-Vitvytis ir kaip patvirtina paskutiniai tyrimai, Sąjū namuose belangėje kamaraitėje buvo pasirašyti Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio (LLKS) įkūrimo dokumentai. LLKS tapo svarbiausia pasipriešinimo sovietinei okupacijai organizacija, apėmusia visos Lietuvos teritoriją. Norint suprasti šio įvykio svarbą, tenka pasikliauti analogija: jis Lietuvos valstybingumo istorijai iš esmės reiškia tą patį, ką ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio (LPS) įkūrimas 1988 m. Taigi Sąjū sodyba mūsų atminčiai yra tiek pat svarbi, kiek ir Vilniaus sporto rūmai, kur 1988 m. įvyko LPS steigiamasis suvažiavimas.

Laisvės židinys Sąjū sodyboje gyvavo iki 1952 metų. Tų metų rudenį buvo sušautas bunkeris, o sodybos šeimininkai suimti.

Simbolis

2005 m. Sąjū sodyba sulaukė oficialaus pripažinimo – ji buvo paskelbta kultūros vertybe ir įtraukta į Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registrą. Apie Lietuvos partizanų kovas šiandien liudija 337 kultūros vertybės (vietos ir statiniai). Tačiau ir šiame kontekste Sąjū sodyba atrodo ypatingai – ji simbolizuoja pozityvią, viltingąją laisvės kovų pusę, o dauguma saugomų laisvės kovų vietų mena tragiškus tos epochos įvykius (žūtis, laidojimo vietas).

Istoriniai Lietuvos laisvės kovų įvykiai Sąjū sodybą leidžia vadinti ne tik valstybingumo ir laisvės vieta, bet ir visuomenės istorinio sąmoningumo, valios ir susitelkimo simboliu. Tai vienas iš negausių atvejų Lietuvoje, kai visuomenė atvirai pareiškė savo teisę į paveldą ir jo apsaugą.

Greta sodybos netruko iškilti paminklinis akmuo. Tačiau nei paminklas, nei oficialus statusas neapsaugojo nuo abejingumo ir aplaidumo – gyvenamasis namas virto griuvėsiais. Snaudžiant atsakingoms valstybinėms ir savivaldos institucijoms, iniciatyvos ėmėsi visuomenė.

Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkė Gražina Drėmaitė išskėlė mintį, kad kitas gražus ir tikslingas šios visuomeninės iniciatyvos žingsnis galėtų būti akademinio jaunimo stovykla Balandiškyje.

Stovykla

Stovyklos-seminaro organizavimo ėmėsi Šiaulių universiteto Istorijos katedra. Stovyklai pasirinkta kiek neįprasta forma. Visų pirma, tai buvo savanoriška vasaros stovykla, kur studentai rinkosi norėdami geriau susipažinti su Lietuvos laisvės kovomis, paveldosauga ar pastovyklauti. Antra – tai buvo tarpuniversitetinė stovykla, kurioje siekta bendravimo tarp skirtingų aukštųjų mokyklų. Į stovyklą susirinko 19 studentų (dalyvių skaičius buvo ribotas) iš Klaipėdos,

Šiaulių, Vilniaus ir Kauno universitetų. Trečia – stovyklos veiklomis siekta teorines žinias derinti su praktiniais ir kūrybiniais įgūdžiais. Per septynias stovyklos dienas pranešimus istorijos ir paveldosaugos tema perskaitė devyni pranešėjai – geriausi savo srities specialistai Lietuvoje. Beveik 30 valandų skirta sodybos archeologiniams tyrimams. Studentai, nors ir prabėgomis, taip pat galėjo susipažinti su paveldo architektūriniais tyrimais, fiksavimo darbais. Diena pasibaigė teminiu kino vakaru, parodos pristatymu, naktiniu žygiu partiza-

dalinio finansavimo valstybės biudžeto lėšomis programa), Europos Parlamento narys Algirdas Saudargas, verslininkas Vidmantas Nikša. Patalpomis, transportu ir daug kuo kituo pagelbėjo Radviliškio rajono savivaldybės administracija, Grinkiškio seniūnija, Pašušvio pagrindinė mokykla.

Jaunimas, įspūdžiai ir paveldas

Kasmet Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų Europos šalių, yra rengiamos Europos paveldo dienos. 2012 m. paveldo dienų Lietuvoje te-

gia naujiena, vilti kovojantiems dėl Lietuvos. Kadangi pats mokytojas Šiaulių Gegužių progimnazijoje, tai šita naujiena, šiuo įvykiu noriu gyvai pasidalyti su savo mokiniais. Priminti, sudominti žodžiais, dainomis, žygiais.“

Sąjū sodyba įgijo naujų draugų. Ir, ko gero, ne vien ši sodyba, bet ir paveldas apskritai. Kiekvienas iš stovyklos išsivežė ne tik dalelę Sąjū sodybos, bet ir praturtintą žinių ir gebėjimų bagažą.

ma – „Genius loci. Vietos dvasia“.

Šia tema siekiama atkreipti dėmesį į tai, kas kuria savitą tiek atskiro paminklo, tiek rajono, tiek viso miesto ar miesto „aurą“ – išskirtinę vietos dvasią. *Genius loci* ir jos paieškos tapo dar viena stovyklos idėja. Ir, kaip atrodo, sėkmingai įgyvendinta idėja. Savaitė tyrimų, diskusijų, žygių ir kito tiesioginio sąlyčio su Sąjū sodyba padėjo atrasti jos savastį. Kiekvienas savyje susikūrė savąją Sąjū sodybą.

Štai keletas stovyklos dalyvių įspūdžių:

Agnė Stanislovaitytė (ŠU): „Sąjū stovykla man yra kaip vienybės simbolis. [...] Stovykla sukurė nemažai gražaus akademinio jaunimo, kas rodo bendrumą ir siekius, jog vis dėlto tai yra svarbu. Jaunimas kaip tik ir yra toji grandis, galinti puoselėti paveldą. Tai ir pilietiškumo, visuomeniškumo, bendrumo pavyzdys, kad Sąjū sodyba yra ne tik bendruomenės, bet ir visos Lietuvos reikalas. Mūsų paveldas yra nusipelnęs, kad jį saugotų, kad jis būtų paliktas ateities kartoms.“

Sergejus Staponkus (ŠU): „Dar dabar širdyje skamba Aistės Smilgevičiūtės ir grupės „Skylė“ daina „8 karžygiai“, skirta aštuonių apygardų partizanų vadams, kurie šioje vietoje įvykdė tai, kuo ši vieta ir garsi, atnešusi džiū-

Lišana Žekaitė (ŠU): „Pakeičiau savo įsitikinimus apie partizanų ir paveldą. Kai susiskirstėme grupėmis ir bandėme sukurti viziją, kaip ir kam turėtų būti pritaikyta Sąjū sodyba, visi su užsidegimu ištraukėme į darbą. Grupės nariai turėjo tiek daug idėjų, kad net nesugebėjome visų jų aprėpti. Visi norėjome sukurti tokią viziją, kad atvykę žmonės pajustų, jog tai yra ypatinga vieta, kurios nevalia sunaikinti ar pastatyti tik kelis atminimo stulpus.“

Sarūnė Sederavičiūtė (VU): „Sąjū sodyba man visada turės didelę vertę, susijusią su prisiminimais iš šios stovyklos. Tačiau nuolat galvojant apie Sąjū šeimą ir rezistencinį judėjimą išsikristalizavo ir gilesnė simbolinė prasmė – Balandiškyje įsitvirtino kaip šviesiojo partizaninio laikotarpio ženklas, čia buvo kuriama nepriklausomos Lietuvos vizija, o pati vieta niekada nebuvo sulaistyta miško brolių krauju.“

Stovykla baigėsi. Tačiau Sąjū sodybos atgaivinimo darbas tęsiasi toliau – tebevyksta tyrimo darbai, rengiamas Sąjū namo atkūrimo projektas. Ir įnašą čia paliko kiekvienas stovyklos dalyvis: tai ir jo rankomis atrastas radinys, kuris suteiks vertingos informacijos atkuriant sodybą, ir jo išsakytos idėjos, padėsiančios sukurti sodybos panaudojimo šiuolaikiniams poreikiams koncepciją. Iškalbingas faktas – šeši stovyklos dalyviai nusprendė talkinti tyrimams ir pasibaigus stovyklai.

Stovyklos rengėjų ir dalyvių vardu noriu nuoširdžiai padėkoti Šiaulių universiteto ir Humanitarinio fakulteto administracijoms, kurios, nepaisydamos vasaros atostogų, „degančių terminų“ ir kitų aplinkybių, labai nuoširdžiai prisidėjo prie stovyklos organizavimo.

